

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Analýza restriktivních (vylučujících) aktualizátorů v češtině a španělštině

Vedoucí práce: Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D.

Autor práce: Bc. Andrea Podroužková

Studijní obor: SJn

Ročník: 3.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. Zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českém Krumlově dne 20. června 2017

.....

Andrea Podroužková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla v první řadě poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Miroslavě Aurové PhD. za cenné rady, připomínky a trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu, kterou mi poskytovala během celého mého studia.

Anotace

Tato kvalifikační práce je zaměřena na studium vylučovacích nebo-li restriktivních aktualizátorů v českém a španělském jazyce. Práce je rozdělena na část teoretickou, kde budou na základě sekundární literatury popsány vylučovací aktualizátory v obou jazycích a část praktickou. V části praktické bude dále na základě paralelního korpusu zkoumáno, jaké lexikální ekvivalenty odpovídají jednotlivým českým aktualizátorům, přičemž budou dále detailně zkoumány jednotlivé rozdíly, ať již sémantické či změny v postavení.

Klíčová slova: aktualizátor, korpus, adverbium, aktuální větné členění

Annotation

This thesis is focused on the study of restrictive focusing adverbs in the Czech and Spanish languages. The thesis is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part describes the exclusion focusing adverbs in both languages using secondary literature. The practical part uses the parallel corpus to examine what lexical equivalents correspond to individual Czech focusing adverbs, and shows their individual semantic or positional differences in detail.

Keywords: focusing adverbs, corpus, adverb, functional sentence perspective

Obsah

I.	Úvod.....	8
II.	Teoretická část	10
1.	Pražský lingvistický kroužek	10
2.	Aktuální větné členění	12
3.	Česká klasifikace aktualizátorů	13
3.1	Omezovací aktualizátory	16
3.1.1	Aktualizátory prostě omezovací.....	17
3.1.2	Omezovací aktualizátory s příznakem významnosti	18
3.1.3	Omezovací aktualizátory s příznakem kontrastu	18
3.1.4	Omezovací aktualizátory s příznakem dolní hranice.....	19
3.1.5	Omezovací aktualizátory s příznakem horní hranice.....	19
3.2	Umístění aktualizátoru ve větě	19
4.	Španělská klasifikace aktualizátorů	26
4.1.	Vylučovací aktualizátory.....	27
4.1.1	Výrazy solo a solamente	28
4.1.2	Výraz únicamente	32
4.1.3	Výrazy puramente, meramente, simplemente a sencillamente	33
III.	Praktická část	38
5.	Analýza	40
5.1	Jenom	40
5.2	Leda	43
5.3	Výlučně	46
5.4	Stěží	48
5.5	Jen	51
5.6	Toliko	53
5.7	Pouze.....	55
5.8	Jediný	57
5.9	Akorát.....	58
5.10	Čistě	61
5.11	Zrovna	63
6.	Celkový náhled	65
7.	Závěr	68
7.1	Změna slovnědruhová.....	68

7.1.1 Změna slovnědruhová – jenom.....	68
7.1.2 Změna slovnědruhová – leda	69
7.1.3 Změna slovnědruhová – výlučně	69
7.1.4 Změna slovnědruhová – stěží	70
7.1.5 Změna slovnědruhová – jen.....	71
7.1.6 Změna slovnědruhová – toliko	71
7.1.7 Změna slovnědruhová – pouze	72
7.1.8 Změna slovnědruhová – jediný.....	73
7.1.9 Změna slovnědruhová – akorát.....	74
7.1.10 Změna slovnědruhová – čistě	74
7.1.11 Změna slovnědruhová – zrovna	75
7.1.12 Shrnutí.....	75
7.2 Chybějící lexikální prvek ve španělštině	76
7.3 Změna pozice	77
IV. Závěr	79
V. Resumé	82
Bibliografie	87
Elektronické zdroje	88

I. Úvod

Jazyk je systém znaků, jež se stále vyvíjí a mění, přičemž každý ze znaků má určitý význam. Jednotlivé jazykové znaky mluví skládá do výpovědi, která slouží k vyjádření myšlenky, názoru či ke sdělení informace. Změnou jediného slova je možné změnit význam celé věty, přičemž velmi důležitým aspektem je také postavení jednotlivých slov ve větě. Čeština je jedním z jazyků, který má volný slovosled, tudíž na základě postavení jednotlivých slov lze vyvodit posloupnost předkládané informace. Španělský jazyk nemá slovosled natolik volný jako jazyk český, avšak v porovnání s jazyky se slovosledem pevným ho má mnohem volnější.

Tato diplomová práce se zabývá studiem restriktivních aktualizátorů v českém a ve španělském jazyce. Práce je rozdělena na dvě části, a to na část praktickou a teoretickou. V teoretické části na základě literatury vymezují termín aktualizátoru, přičemž nejprve budou vyjmenovány druhy všech aktualizátorů a následně bude pozornost věnována pouze těm vylučovacím, na jejichž studium je založena tato kvalifikační práce. Stejný postup je jak u části věnující se aktualizátorům českým, tak u té věnující se španělským. Čeština, jak je již zmíněno, je jazyk s volným slovosledem a obsahuje mnohem větší množství těchto slov, jež jsou velmi frekventovaně užívány v běžné komunikaci.

Praktická část je založená na základě studia textů obsažených v paralelním korpusu Českého národního korpusu, přičemž jsem zvolila český jazyk a jako paralelní text jazyk španělský. Jako druhé kritérium pro vyhledávání textů jsem dále zvolila jednotlivý český aktualizátor. Následně jsem vybrala celkem 60 vět ke každému českému aktualizátoru, k nimž náleželo 60 paralelních vět ve španělském jazyce. Nejprve bylo nutné vyřadit takové věty, jež by mi neposloužily ke studiu vylučovacích aktualizátorů, tedy takové věty, kde byl změněn větný vzorec či se lišil význam věty, nebo pokud v české větě nebyl daný výraz užit ve významu aktualizátoru. Po vyloučení těchto vět jsem dále zkoumala, jakými lexikálními ekvivalenty je český aktualizátor nahrazen v paralelní španělské větě, přičemž v některých případech se lexikální ekvivalent ve španělské větě neobjevil vůbec. Mluví v českém jazyce má mnohem větší tendence do výpovědi aktualizátory umisťovat, tedy i za předpokladu, že se ve španělské větě aktualizátor nevyskytl.

Kromě sémantického významu jsem dále zkoumala i postavení jednotlivých výrazů, který má také podíl na celkovém významu věty, které je aktualizátor součástí, a to zejména ve větě české.

V závěru praktické části shrnuji výsledky dosažené na základě analýzy vět obsažených v paralelním korpusu. Závěry jsou doplněny o grafy pro snadnější znázornění, které jsou doplněny o komentáře. Shrnutí analýzy rozdělují na tři části, a to na změnu slovnědruhovou, kde se zabývám slovními druhy jednotlivých lexikální ekvivalentů obsažených v paralelní větě španělské, což znamená, že právě v této části kvalifikační práce analyzuji, jakými slovními druhy byly jednotlivé české aktualizátory nahrazovány ve španělských větách. Další podkapitola závěrů se pak zaměřuje na chybějící lexikální ekvivalent ve větě španělské, neboť ve velkém počtu vět je výraz vynechán. Poslední podkapitola praktické části se zabývá změnou pozice jednotlivých lexikálních prvků, přičemž analýza dokázala, že slovo na konci české věty je nositelem rematické informace oproti jazyku španělskému, kde tomu tak není.

II. Teoretická část

1. Pražský lingvistický kroužek

Studiem aktuálního větného členění se zabýval Pražský lingvistický kroužek; můžeme říci, že je studiem tohoto tématu charakteristické pro tuto školu. Studiem aktuálního větného členění se v klasické době zabýval Vilém Mathesius. V současné době hovoříme o tzv. třech školách Pražského lingvistického kroužku, přičemž všechny vycházejí z děl Viléma Mathesia.

Představitel první školy je Jan Firbas, který zavádí ve své práci pojmy *téma*, *réma* (tyto pojmy budou vysvětleny v následující kapitole) a *funkční větná perspektiva*. Ve svých pracích rozlišuje mezi pojmy *téma*, *réma* a *transit*. Transit považuje za přechodovou složku mezi informací známou, tedy *tématem* a informací novou, tedy *rématem*. Velmi podstatným pojmem se v jeho pracích stává také pojem výpovědní dynamičnost, která je přisouzení důležitosti a informační závažnosti jednotlivým prvkům ve výpovědi. Z této definice tedy vyplývá, že informace nová, tedy *réma*, má mnohem vyšší výpovědní dynamičnost než informace již známá, tedy *téma*. V tomto případě mluvíme o sémantické posloupnosti.

Druhá škola je spojena se jménem Františka Daneše. V jeho pracích se objevují výrazy komunikační a informační členění. Pokud hovoříme o komunikačním členění, pak František Daneš rozlišuje mezi *tématem* a *rématem*. Pokud hovoříme o informačním členění, pak rozlišuje mezi východiskem, což je informace již známá a jádrem, což je informace neznámá, nová. V jeho dílech také rozebírá věty, ve kterých se objevují tematizace rématu a průběžné téma. Průběžné téma se ve větách opakuje, jak můžeme vidět na příkladu věty (1a). Tematizace rématu se objevuje ve větě (2b), kdy se téma první věty, stává rématem věty druhé. V tomto případě hovoříme o posloupnost textové.

- (1) a. *V rybníku žil vodník. Vodník měl mnoho hrnků. Měl ve svém rybníku také mnoho ryb.*
- b. *V rybníce žil vodník. Měl mnoho hrnků. V hrnkách byly dušičky.*

Představitelem třetí školy je Petr Sgall, který aktuální větné členění chápe na úrovni systému. V jeho dílech se objevují pojmy základ a ohnisko. Toto Sgallovo chápání aktuálního větného členění se nazývá funkční generativní popis.¹

---

¹ PEŠEK, O.: 2012, Progressions thématiques et anaphorisation. L'apport informationnel des procédés de reprise. *Écho des études romanes*, vol. VIII, num. 1, České Budějovice, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, s. 207-217.

2. Aktuální větné členění

Aktuální větné členění můžeme definovat jako způsob, díky kterému je mluvčí schopen přiřadit určitý stupeň závažnosti jednotlivým prvkům ve větě. Tento způsob přisouzení důležitosti jednotlivým částem věty je pojmenováno jako míra výpovědní dynamičnosti. Těm prvkům věty, které mluvčí považuje za informačně důležitější, poté přisoudí určitou pozici ve větě, kde intuitivně vnímá, že bude daná informace zdůrazněna. Tato pozice samozřejmě není stejná pro všechny světové jazyky. Pokud hovoříme o českém jazyce, pak jsou informačně závažnější prvky umisťovány na konec věty, dále pak na její počátek.²

Mathesius v souvislosti s kontextovou zapojeností výrazů rozdělil větu na dvě části, a to na *východiště*, též známé jako *základ* či *topic*, za což považuje takovou část věty, která je pro mluvčího v dané situaci známá, nebo z ní mluvčí vychází, a poté na *jádro*, též označované jako ohnisko či *focus*, za což považuje informaci novou, kterou mluvčí sděluje adresátovi. V současných pracích je informace již známá, nazývána tématem (2T) a je umístěna na začátku věty. Informace nová je označována jako réma (R) a přináší informaci novou. Réma (2R) je umístěno na konci věty, mluvčí mu tedy přisuzuje větší informační důležitost.³

(2) *Byl jednou jeden král. Ten král (T) žil na zámku. (R)*

Důležitost daného sdělení pak mluvčí může docílit taktéž jinými prostředky, a to intonací, kde mluvčí důležité prvky umisťuje do tzv. intonačního centra, které je v českém jazyce umístěno na posledním přízvukovém taktu, tedy na konci věty, pokud hovoříme o neutrálních větách. Intonační centrum se nachází na rematické informaci v jiných než neutrálních větách a taktéž se nachází na počátku věty.

V českém jazyce výpovědní dynamičnost stoupá směrem zleva doprava, mluvčím chápány nejdůležitější informace jsou tedy umístěny na samém konci. V neposlední řadě může mluvčí zvýšit důležitost informace za pomoci prostředků nazývaných aktualizátory.⁴

---

² ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: *K funkci výrazů částicové povahy ve výstavbě textu, zejména k jejich roli v aktuálním členění*, 2014, s. 23.

³ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 23-25.

⁴ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.

3. Česká klasifikace aktualizátorů

Aktualizátory, v jiných pracích nazývány též rematizátory, fokalizační či aktualizační částice, získaly svůj název právě díky úloze ve výstavbě textu. V této práci jsou tyto jiné názvy chápány jako synonymní výrazy, které jsou užívány z důvodu neopakování stejného výrazu napříč celou prací.

Od 20. století jsou aktualizátory řazeny mezi částice, latinsky partikule, dříve byly řazeny mezi příslovce, a to z toho důvodu, že je nelze skloňovat.⁵

Václav Kopečný ve své knize nesoucí název *Základy české skladby* vyděluje ze skupiny příslovcí skupinu modálních slov, do které zahrnuje: **větná odpověďová adverbia** (*ano, ne, nikoli, sotva, snad, asi*), **adverbia s členskou nebo větnou modalitou** (*prý, asi, snad, sotva, jistě, patrně, zřejmě, třebas*), **adverbia s člensky vytýkacím rázem** (*dokonce, zvláště, zejména, právě*), **adverbia s odstínem časovým** (*teprve, až, už, ještě*), **parenthetická adverbia** (*bohužel, naneštěstí, bohudík, naštěstí, žel*), **modální příslovce** - pomocná slova jež slouží k vyjádření přání nebo určité nutnosti (*kéž, necht', ať, což, copak*).⁶

Tato diplomová práce vychází z nejpropracovanější studie o českých aktualizátorech, jejímž autorem je Barbora Štěpánková, která mezi aktualizátory řadí taková slova, která splňují tři kritéria, kterými jsou:⁷

1. schopnost dosahu
2. schopnost aktualizovat zasažený výraz
3. schopnost implikovat presupozici

Barbora Štěpánková ve své práci nesoucí název *K funkci výrazů částicové povahy ve výstavbě textu, zejména k jejich roli v aktuálním členění* (2014) uvádí, že velká většina slov patřících do slovního druhu částice se vyznačují homonymitou k jiným slovním druhům. Jak je již v této práci uvedeno výše, partikule byly dříve řazeny mezi příslovce. Rozdíl mezi těmito slovními druhy je takový, že adverbia jsou ve větě větným členem. Tento typický rozdíl Barbora Štěpánková demonstruje na příkladu vět (3). Ve větě (3a) je slovo *jistě* užito ve významu příslovce způsobu, oproti tomu ve větě (3b) je užito ve významu částice, ve větě tedy nefiguruje jako větný člen.

---

⁵ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 30.

⁶ KOPEČNÝ, F.: *Základy české skladby*, 1952, s. 84-89, 143.

⁷ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 30.

V některých případech je ovšem velmi těžké rozlišit rozdíl mezi danými slovními druhy, a to zejména v psané řeči, pokud neznáme kontext dané věty a nerozlišíme intonační centrum. Na příkladu věty (3c) Barbora Štěpánková uvádí, že slovo *vážně* může mít několik významů. Může být užito jako částice ve významu *opravdu*, intonační centrum se nalézá na prvku *vážně*, dále může být užito jako adverbium ve významu *závažně, těžce*, intonační centrum leží na výrazu *nemocný* a je bezpříznakové a v neposlední řadě taktéž jako adverbium ve významu „závažně, těžce“, intonační centrum se nalézá na slově *vážně*.⁸

- (3) a. *Věděl to **jistě**.*
b. *To je **jistě** on.*
c. *Pan Novák je **vážně** nemocný.*

Barbora Štěpánková ve své práci dále vyděluje skupiny slov, jež jsou na rozmezí mezi částicemi a spojkami. Rozdíl mezi těmito slovními druhy je takový, že spojky spojují dva výrazy či věty, kdežto částice mají vztah k jednomu či více prvkům nebo větám, které svým významem upravují. Na následujících příkladech můžeme vidět, jak se mění větné funkce týž slov. Na příkladu věty (4a) můžeme vidět slovo, že slovo *i* je zde použito jako částice, neboť jak je řečeno výše, částice se vztahuje k jednomu výrazu. Ve větě (4b) je to samé slovo užito ve významu spojky, neboť spojuje dva výrazy, tedy *kuřátka* a *hříbky*. V posledním příkladu, tedy (4c) je význam slova *i* na pomezí mezi částicí a spojkou.⁹

- (4) a. *Našel **i** hříbky.*
b. *Našel kuřátka **i** hříbky.*
c. *Našel **i** kuřátka **i** hříbky.*

V poslední řadě Barbora Štěpánková vyděluje skupinu slov, jež jsou na pomezí mezi částicemi a citoslovci. Hlavní rozdíl mezi těmito slovními druhy je takový, že citoslovce mohou stát samostatně jako výpověď, kdežto částice, jak je již řečeno výše, modifikuje jeden či více výrazů, části vět, a proto samostatně stát jako výpověď nemůže.¹⁰

---

⁸ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: *K funkci výrazů částicové povahy ve výstavbě textu, zejména k jejich roli v aktuálním členění*, 2014, s. 14-15.

⁹ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 15-16.

¹⁰ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 16-17.

Dosah aktualizátoru závisí na jeho postavení ve větě a na kontextové zapojenosti zbylých prvků ve větě. Aktualizátor tedy může stát hned před výrazem, jež aktualizuje (5a), na samém konci věty (5b) a v neposlední řadě mohou ve větě stát dva aktualizátory vedle sebe (5c), kde aktualizátor *také* “*má kromě zasažených výrazů v dosahu také druhý aktualizátor*”.¹¹

- (5) a. **Jen** Karel šel domů.
b. Pavel koupil drahý parfém pro svou ženu **také**.
c. Milena zná **také jen** Jirku.

Dle výše zmíněných kritérií Barbora Štěpánková ve své práci nesoucí název rozděluje české aktualizátory do tří skupin.¹²

1. **Omezovací aktualizátory**, jsou takové výrazy, jež “omezující platnost určitého tvrzení na zasažený výraz”. Do této jsou skupiny jsou řazeny ku příkladu aktualizátory: *jen, pouze, jenom, toliko, jediný, akorát, čistě, leda, výlučně; právě, zrovna, ausgerechnet; naopak, zase, alespoň, aspoň, přinejmenším, přinejmenším, nejmíň, minimálně, nanejmeně; maximálně, nanejvýš, sotva, stěží*.

2. **Zahrnovací aktualizátory**, jež “zahrnující zasažený výraz do skupiny, pro niž platí určité tvrzení, a vymezující jeho místo v ní”. Do této skupiny můžeme zahrnout aktualizátory: *také, taky, též, rovněž, nejen; i, ani, dokonce, sám, samotný; hlavně, především, zejména, jmenovitě, speciálně, obzvlášť, obzvláště, zvlášť, zvláště; například, třeba, třebas*.

3. **Aktualizátory zdůrazňující čas**, kam můžeme zahrnout výrazy: *teprve, teprv, už, ještě, až, již, hned*.

Pokud chceme aktualizátory dělit do výše zmíněných skupin, musíme brát v potaz několik faktorů, které toto dělení mohou ovlivnit. Mezi tyto faktory v první řadě patří dosah daného aktualizátoru, musíme tedy brát v potaz prvky, které aktualizátor ovlivňuje, a být obeznámeni nejen s prvky ve větě, ale s celým kontextem věty. K určení významu aktualizátoru nám pomůže tzv. intonační centrum, díky kterému zjistíme, na jaké slovo ve větě je kladen důraz a které je považováno za informačně důležité. Díky určení intonačního centra můžeme předejít tzv. homonymii vět,

¹¹ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 26-27.

¹² ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 55.

kdy se na první pohled dvě totožné věty (6) mohou lišit právě díky umístění intonačního centra.

Ku příkladu následující dvě věty se mohou významově lišit právě díky umístění intonačního centra. Věta (6a) má intonační centrum umístěné na slově *poručík*. Kontext by ku příkladu mohl být: “*Karel je alespoň poručík. Může být ale i kapitán.*” Věta (6b) má na rozdíl od předchozí věty intonační centrum na slově *alespoň*, díky němuž věta dostává jiný význam. Kontext této věty by mohl být: “*Karel je aspoň poručík. Tys ale ještě nic nedokázal!*” Je tedy velmi důležité znát celý kontext věty z důvodu správné interpretace.¹³

(6) a. *Karel je alespoň PORUČÍK.*

b. *Karel je ALESPONĚ poručík.*

3.1 Omezovací aktualizátory

Omezovací aktualizátory (nazývány též resktriktory či omezovací částice) jsou v práci Barbory Štěpánkové dále děleny na základě “míry ohraničenosti zasaženého výrazu” na podskupiny. Aktualizátor zasažený prvek může aktualizovat buďto oboustranně:¹⁴

1. **aktualizátory prostě omezovací**, kterými jsou *jen, pouze, jenom, toliko, jediný, akorát, čistě, leda, výlučně*;

2. **omezovací aktualizátory s příznakem významnosti**, jimiž jsou *právě, zrovna, ausgerechnet, přímo*;

3. **omezovací aktualizátory s příznakem kontrastu**, kam se zařazují aktualizátory *naopak, zas, zase*;

nebo vytyčovat dolní a horní hranici:

4. **omezovací aktualizátory s příznakem dolní hranice**, kam se zařazují aktualizátory *alespoň, aspoň, přinejmenším, nejmíň, minimálně, nanejmeně*;

5. **omezovací aktualizátory s příznakem horní hranice**, do níž patří slova *maximálně, nanejvýš, sotva, stěží*.

¹³ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 56-57.

¹⁴ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.

3.1.1 Aktualizátory prostě omezovací

Slovo *jen* je považováno za nejčastěji používaný aktualizátor z této podskupiny. Barbora Štěpánková na základě výzkumu ve své práci dokazuje, že je použit jako aktualizátor v 90 větách ze 100. Pokud se ve větě nachází aktualizátor prostě omezovací, pak je intonační centrum nejčastěji na prvku, nacházejícím se ihned za tímto aktualizátorem. Pokud se intonační centrum nachází na jiném prvku, nemění se význam věty, mění se pouze stylistické zabarvení.¹⁵

Aktualizátor *jenom* je, co se významu týče, velmi blízký významu slova *jen*. Rodilý mluvčí může jako jediný rozdíl cítit v tom, že aktualizátor *jenom* je použit spíše v hovorově češtině. Varianta *jen* působí mnohem formálněji.¹⁶

Aktualizátory *pouze* a *toliko* působí v dnešní době již poněkud knižněji. Předcházející dva výrazy řazené do této podskupiny jsou pro dnešního mluvčího bližší, a to zejména v mluveném projevu. V projevu psaném můžeme aktualizátor *pouze* nalézt v populárně naučné literatuře, slovo *toliko* pak již v literatuře odborné (7a).¹⁷

(7) a. *Považoval jsem vše **toliko** za akademický evropský projekt.*¹⁸

b. *Hřeben používá **pouze** k tvarování pěšinek a urovnávání nalakovaných konečků.*¹⁹

Výraz *akorát* se vyskytuje zejména v mluvené češtině. V psaném formálním projevu se vyskytuje jako synonymní výraz s aktualizátory *jen* a *nanejvýš*. Aktualizátor *leda* lze považovat za synonymní s výrazem *jen* pouze ve větách kladných, ale ve větách záporných již nabývá jiného významu. Aktualizátory *výhradně* a *vylučně* patří ke slovním druhům nazývanými adverbia, tedy k příslovcím. Opět se jedná o slova, která jsou více užívána zejména v jazyce psaném, v mluveném jazyce se používají zcela výjimečně. Výraz *vylučně* se dle naší analýzy v korpusu oral2013 nevyskytuje vůbec, výraz *výhradně* se zde objevuje pouze v šesti případech.²⁰ Dalším aktualizátorem patřícím do této podskupiny je aktualizátor *čistě*. Barbora Štěpánková ve své práci

¹⁵ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 57-59.

¹⁶ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 59.

¹⁷ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 59-60.

¹⁸ Český národní korpus – SYN2010. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>. [12. 11. 2016]

¹⁹ Český národní korpus – SYN2010. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>. [12. 11. 2016]

²⁰ Český národní korpus – ORAL2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>. [12. 11. 2016]

podotýká, že tento aktualizátor se objevuje pouze v určitých kontext. Důvodem je fakt, že se místo aktualizátoru *čistě* užívají jiná synonymní slova z důvodu vyvarování nejasnostem. Posledními výrazy patřícími do této podskupiny jsou slova *jedině, jediný, samý* a *zásadně*. Aktualizátor *jediný* můžeme zařadit mezi přídavná jména. Význam slov *jedině* a *jediný* je téměř totožný, pouhý rozdíl je, že aktualizátor *jedině* je omezený na podstatná jména.²¹

3.1.2 Omezovací aktualizátory s příznakem významnosti

Aktualizátory patřící do této podskupiny mají stejnou vlastnost, a to zdůrazňovat výraz, jež mají ve svém dosahu. Tuto schopnost mají slova *zrovna, právě, ausgerechnet* a *přímo*. Aktualizátor *zrovna* je chápán jako výraz pro hovorovou češtinu. Slovo *ausgerechnet* je přejímka z německého jazyka a je považován za nespisovný. Pokud zadáme výraz *ausgerechnet* do Českého národního korpusu, můžeme pozorovat, že se tento výraz používá zejména v publicistice (8).²²

- (8) *Již čtyřicet let žije na zděděném panství ausgerechnet v Toskánsku, čte Kunderu v originále, je bohatý, laskavý, charismatický, vnímavý, něžný, skvěle oblečený a téměř zkarikovaně morální.*²³

Barbora Štěpánková ve své práci analyzuje aktualizátor *přímo* a dochází k závěru, že se tento výraz řadí spíše mezi aktualizátory zahrnovací. Po prozkoumání všech příkladů uvedených v korpusu konstatuje, že se jako omezovací aktualizátor takřka nepoužívá.

3.1.3 Omezovací aktualizátory s příznakem kontrastu

Výrazy patřící do této skupiny mají schopnost zdůraznit slovo, jež aktualizují, a tímto ho postavit do kontrastu s ostatními výrazy ve větě. Barbora Štěpánková ve své práci uvádí, že se jedná o výrazy, jež nemůžeme zcela zahrnout do skupiny aktualizátorů, ale jsou na hranici částic a spojek, neboť jejich funkce není aktualizovat, nýbrž slouží ke správné orientaci v textu. Výraz *zase* navíc nespĺňuje všechna kritéria pro řazení

---

²¹ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: *K funkci výrazů částicové povahy ve výstavbě textu, zejména k jejich roli v aktuálním členění*, 2014, s. 60-63.

²² ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 63-64.

²³ Český národní korpus – SYN2010. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>. [12. 11. 2016]

mezi aktualizátory, neboť neimplikuje presupozice. Je tedy spíše řazen mezi slovní druh příslovce.²⁴

3.1.4 Omezovací aktualizátory s příznakem dolní hranice

Do této skupiny patří aktualizátory *aspoň* a *alespoň*, které jsou v běžné konverzaci velmi často používány. Výraz *aspoň* je považován za hovorovou formu. Oba aktualizátory vyjadřují nejmenší možné množství prvku, jež mají ve svém dosahu. Dále do této podskupiny patří výrazy *minimálně*, *nanejméně/nanejmíň*, *nejméně/nejmíň* a *přínejmenším*, které společně vyjadřují určité množství výrazu, který mají v dosahu. Z této skupiny již nejsou aktualizátory *nanejméně* a *nanejmíň* používány, mluvčí je dnes chápou jako zastaralé tvary. Z dvojice aktualizátorů *nejméně/nejmíň* se první výraz objevuje v projevech psaných, neboť je chápán za spisovnější tvar, druhý výraz *nejmíň* se používá zejména v hovorové češtině.²⁵

3.1.5 Omezovací aktualizátory s příznakem horní hranice

Aktualizátory patřící do této skupiny mají totožnou funkci, a to vyjadřovat nejvyšší množství slova, jež mají ve svém dosahu. Aktualizátory *akorát*, *leda*, *tak* mají navíc další vlastnost, a to vyjadřovat horní hranici. Výrazy *sotva* a *stěží* navíc vyjadřují určitou problematičnost. Barbora Štěpánková tuto problematičnost ve své práci demonstruje na základě příkladu (9). Význam této věty je, že s největší pravděpodobností měřila sto padesát centimetrů, ale pravděpodobněji měřila méně.²⁶

(9) *Mohla měřit stěží sto padesát centimetrů.*

3.2 Umístění aktualizátoru ve větě

Jak již je uvedeno v úvodu kapitoly 3, aktualizátor nemá přesně stanovenou pozici ve větě. Může aktualizovat jediné slovo, či celou skupinu slov. Barbora Štěpánková ve své práci uvádí, že nejčastější pozice aktualizátoru ve větě je přímo před prvkem, který je považován za informačně nejdůležitější. V její práci je zmapován rozsah použití

---

²⁴ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: *K funkci výrazů částicové povahy ve výstavbě textu, zejména k jejich roli v aktuálním členění*, 2014, s. 64-65.

²⁵ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 65-68.

²⁶ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 68-70.

jednotlivých aktualizátorů. Jednotlivé pozice aktualizátorů jsou v práci hodnoceny vzhledem k typu zasaženého výrazu a vzhledem k pozici k povrchové struktuře věty.²⁷

Prvním zasaženým výrazem, který je v práci nesoucí název *K funkci výrazů částicové povahy ve výstavbě textu, zejména k jejich roli v aktuálním členění uváděn* (2014), je sloveso. Aktualizátor může stát těsně před slovesem, dále před ním, ale ne v těsné blízkosti a může stát za slovesem. Za předpokladu, že aktualizátor stojí přímo před slovesem, pak v jeho dosahu může být **pouze sloveso, které je vlastním ohniskem** (10a), dále **celé ohnisko včetně slovesa** (10b), **prvky, jež jsou přímo za slovesem** (10c) a v neposledním případě také **negace, v jejímž dosahu je zapojené sloveso** (10d).²⁸ Za předpokladu, že aktualizátor stojí před slovesem, ale ne v těsné blízkosti, pak dle Štěpánkové může mít **v dosahu některé ze slovesných rozvití**, jak je tomu na příkladu věty (10e). V tomto případě leží intonační centrum na slově *těžko*, které tedy mluvčí považuje za informačně nejdůležitější. V dosahu aktualizátoru je pouze slovo *jen*, avšak do tzv. *focusu* spadají všechna slova, která následují za aktualizátorem *jen*. Dále může mít v dosahu **sloveso** či **celý zbytek věty**. V tomto případě hovoří Barbora Štěpánková o tzv. chybě v použití aktualizátoru, neboť se nenachází přímo před slovesem, jak můžeme vidět na příkladu věty (10f). Pokud se aktualizátor nenachází v těsné blízkosti slovesa, může ve svém dosahu mít celé ohnisko, včetně slovesa, což je názorně vidět na příkladu věty (10g), kde má v dosahu všechny prvky nacházející se vpravo od něj. Jak je již zmíněno výše, aktualizátor se nemusí nacházet vždy před slovesem, ale také za ním. V tomto případě rematizátor aktualizuje nejen sloveso, ale dle Barbory Štěpánkové i zbylé prvky ve větě (10h).²⁹

(10) a. (Nežijí.) Život si **toliko** nalhávají.

b. Kučma mu prý **pouze** podrápal nos.

c. (České dráhy kvůli koncertu vypraví mimořádné vlaky a posílí některé pravidelné spoje.) Do Prahy hlavního nádraží bude 7. 9. **například** vypraven mimořádný rychlík z Českých Budějovic.

d. Při prvním přestupu se jízdenka označí na opačném konci, při dalším se **již** neoznačuje.

²⁷ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 94.

²⁸ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 95.

²⁹ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 95-96.

e. *Na tyto otázky dikové bez patřičných informací **jen** TĚŽKO hledají odpověď.*

f. *Velká část starousedlých malovýrobců ve městech **naopak** na industrializaci doplácela.*

g. *(Zdobí trička, čepice, pohlednice i další suvenýry – prostě všechno, co je spojováno s Irskem, má na sobě malý trojlístek.) Někde ho **dokonce** hostinský pípou nakreslí přímo na pěnu piva.*

h. *(Poslanec tvrdí, že tragické nehody armáda tutlá.) Pochybuje **také** o pravosti čestných prohlášení důstojníků o jejich bezúhonnosti ohledně StB a KSČ.*

Dalšími zasaženými výrazy, které uvádí Barbora Štěpánková ve své práci, jsou vlastní jména, dále podstatná jména, výrazy vyjadřující kvantitu, komparativ přídavného jména a příslovce. Na příkladu věty (11a) můžeme vidět, že aktualizátor **jen** stojí před vlastními jmény. Ve svém dosahu nemá pouze jméno *Diego*, ale všechna vlastní jména vpravo od něj. Pokud má aktualizátor ve svém dosahu substantivum, není aktualizováno pouze podstatné jméno, ale všechna slova, která toto podstatné jméno rozvíjí, jak je můžeme vidět na příkladu věty (11b). Dalším zasaženým výrazem mohou být slova, která vyjadřují určité množství. Tato slova se řadí po většinou mezi slovní druh číslovky. Ve větě mají funkci adverbii či doplňují podstatná jména. Barbora Štěpánková jako příklad uvádí větu (11c). Význam této věty opět závisí na intonačním centru, na předchozím kontextu a na dosahu aktualizátoru, neboť dané věta by mohla mít dva významy. Pokud by fokalizátor ve svém dosahu měl pouze slovo *jedna*, pak by význam mohl znít, že se ke stolu může posadit pouze jedna osoba, neboť víc židlí u stolu není. Pokud by ovšem aktualizátor ve svém dosahu měl výrazy *jedna židle*, tedy vše vpravo od tohoto výrazu, pak bychom výraz chápali tak, že u stolu nebylo nic jiného, tedy pouze tato jedna židle.³⁰ V neposlední řadě může aktualizátor mít ve svém dosahu komparativ přídavného jména či příslovce. V tomto případě je třeba zhodnotit, zda se opravdu jedná o komparativ a nikoli o pouhé stupňování příslovečného určení, jak je tomu ku příkladu u slova *později*. Příklad komparativu, jež má fokalizátor ve svém dosahu, uvádí Barbora Štěpánková na příkladu věty (11d).³¹

³⁰ RAE-AALE: 1999, s. 100-101.

³¹ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: *K funkci výrazů částicové povahy ve výstavbě textu, zejména k jejich roli v aktuálním členění*, 2014, s. 102-103.

- (11) a. *Toho dne vyjeli na moře na piknik **jen** Diego Mochitóna a Ducan Baštič.*
- b. *Ted' bych si dal **leda** zmrzlinovej pohár s čerstvejma jahodama se šlehačkou posypanej takovejma těma kakaovejma boběčkama.*
- c. *U stolu je **jenom** jedna židle.*
- d. *A může to být **jen** horší.*

Pozici aktualizátorů Barbora Štěpánková také hodnotí vzhledem k povrchové struktuře. Jak je již uvedeno v kapitole *Česká klasifikace aktualizátorů*, fokalizátory mohou být umístěny na počátku věty, na samém konci, v ohniskové části a v základové části věty.³²

Barbora Štěpánková shledává, že aktualizátory jsou nejčastěji umístěny na počátku věty. Samotný aktualizátor pak může značit počátek ohniska věty, ohnisko se tedy nachází vpravo od něj, jak je tomu na příkladu věty (12a).³³ Dále se aktualizátor může nacházet na samém konci věty. V práci nesoucí název je uvedeno, že toto umístění není charakteristické pro český jazyk. Na příkladu věty (12b) můžeme vidět umístění aktualizátoru *také*, na kterém je taktéž umístěno intonační centrum. Fokalizátor *také* má ve svém dosahu všechny prvky vlevo od něj. Aktualizátor může být umístěn na konci věty také za předpokladu, že uvozuje větu přímou. V takovém případě se umisťuje až za sloveso, pokud by byl umístěn před ním, pak by sloveso bylo v jeho dosahu. Pokud aktualizátor uvozuje větu přímou (12c) pak již na něm není intonační centrum, neboť za informačně důležitější část věty je považována věta přímá. Na samém konci věty může být aktualizátor umístěn také za předpokladu, že se nachází v apozici (12d). Toto umístění je charakteristické zejména pro mluvenou češtinu.³⁴

- (12) a. ***Již** pro svůj mohutný formát nemohl být J. Dobrovský svému národu lhostejný.*
- b. *Obálku mi prosím dejte **také**.*
- c. *„Škoda,“ řekl **jen**.*
- d. *Ale co je podstatné do začátků – používat co nejměkčí struny, desítky, jedenáctky **maximálně**.*

³² ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 104.

³³ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 105.

³⁴ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 113-114.

Dalším umístěním aktualizátoru ve větě je umístění v ohniskové části. Barbora Štěpánková toto umístění demonstuje na příkladu věty (13a). V tomto případě má aktualizátor ve svém dosahu prvky vpravo od něj, v tomto případě tedy slovo *obilím*, které je taktéž považováno za vlastní ohnisko věty. Jádrem této věty je podstatné jméno a dále sloveso. Pokud se aktualizátor nachází v ohniskové části, nemusí značit pouze vlastní ohnisko, jak je tomu u příkladu věty (13a), nicméně celé ohnisko věty, jak je tomu u věty (13b). Může taktéž nastat případ, kdy aktualizátor značí vlastní ohnisko ve větě, toto ohnisko ovšem nestojí na konci věty, ale je dále rozvinuto. Na příkladu věty (13c) můžeme vidět, že výraz *jen*, má v dosahu slova *Kruliš svou bekhendovou střelou*, která jsou ovšem dále rozvíjena.³⁵

(13) a. *Směnky mohou být kryty **například** obilím.*

b. *(Posledním případem byla nedávno avizovaná bomba v pantografové soupravě.) Po důkladné prohlídce policisté našli **jen** sifonovou bombičku na stolku pod oknem.*

c. *V prvních minutách utkání vylekal slovenského brankáře Hartmanna **jen** Kruliš svou bekhendovou střelou, kterou vyslal od modré čáry stoje zády k soupeřově brance.*

Aktualizátor se může taktéž nacházet uvnitř základové části. Barbora Štěpánková ve své práci uvádí, že toto umístění není typické pro český jazyk, a proto o něm není pojednáváno v odborných textech.³⁶

Na příkladu věty (14a) můžeme vidět, že je kontrastivní základ umístěn před vlastní základ věty. Slovo *většina*, které je umístěno ve větě vedlejší je v kontrastu s výrazem *málokomu*, obsaženém ve větě hlavní. Pokud se aktualizátor nachází uvnitř základové části, pak můžeme hovořit o tzv. *kulise*. Ve větě (14b) můžeme vidět, že tématem je *Ruzyňské letiště*, ohniskem je zde spojení *několik letů*. Sloveso se nachází uprostřed mezi vlastním ohniskem a tématem. Za kulisu je v této větě považováno příslovce *dnes*, aktualizátorem je výraz *i*, který má ve svém dosahu právě kulisu. Společně zdůrazňují, že k tomuto zrušení letů došlo i dříve a jsou tedy považovány za informačně důležitou

---

³⁵ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 111-112.

³⁶ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 106.

část věty. Tato věta je charakteristická zejména pro novinové články, může být použita také jako nadpis právě k upoutání pozornosti čtenáře.³⁷

(14) a. *Ačkoli většina dnešních uživatelů už má ve svém počítači Windows, toto menu **jen** málokomu cosi řekne.*

b. *Ruzyňské letiště **i** dnes zrušilo několik letů.*

Existují také příklady vět, ve kterých se nacházejí dva aktualizátory za sebou. Nejtypičtější funkcí takto umístěných aktualizátorů je tzv. postupný dosah, který si můžeme ukázat na příkladu věty (15a). Aktualizátor má v dosahu druhý aktualizátor nacházející se vpravo od něj, aktualizátor *sám*, společně pak mají v dosahu slovo *Šejkspír*. Dosah aktualizátorů se mění, pokud se za aktualizátory nachází informace doplňková, tedy ku příkladu taková, která vyjadřuje určitou okolnost tak, jak je tomu ve větě (15b).

(15) a. *Už **sám** Šejkspír houpával mě na koni.*

b. *Před dvěma lety totiž NPD uspěla ve volbách v taktéž „východoněmeckém“ Sasku, sesterské DVU se **zase už** v roce 1999 podařilo dostat do zemského parlamentu v Braniborsku.*

Pokud se ve větě objeví dva výrazy za sebou, mluvčí je může užít k zesílení výrazu. Nejčastěji bývají za sebou umístěny výrazy, které slouží jako synonyma, tak je tomu na příkladu věty (16a), kde výrazy *pouze* a *jen* považujeme za synonymní výrazy. Dále Barbora Štěpánková ve své práci také uvádí, že více aktualizátorů za sebou můžeme považovat taktéž za ustálená spojení. Mezi tato ustálená slovní spojení můžeme považovat spojení *už jen*, *dokonce i*, *dokonce ani*. Slovní spojení *už jen* (16b) považujeme za výraz, který značí určité časové omezení, synonymum tohoto výrazu by byl výraz *pouze*. Dalšími aktualizátory, které se nacházejí za sebou a lze považovat za ustálené spojení, jsou výrazy *dokonce i* a *dokonce ani*. Ve větě (16c) můžeme vidět, že výraz *dokonce i* slouží jako stupňování. Slovní spojení *dokonce ani* (16d) se objevuje v záporných větách.³⁸

(16) a. *To vy neznáte, žijete jinde, sem jste přijel na krátkou návštěvu, a o tom vy můžete **pouze jen a jen** mlčet...*

³⁷ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 107-108.

³⁸ ŠTĚPÁNKOVÁ, B.: op. cit.: s. 116-117.

*b. Už **jen** hodiny dělí českou fotbalovou reprezentaci od historického vstupu do kvalifikace na ME 1996.*

*c. Budete se moct **dokonce i** prosadit.*

*d. Dřív mládež nesměla **dokonce ani** svobodně sportovat.*

4. Španělská klasifikace aktualizátorů

Ve španělské literatuře jsou aktualizátory nazývány *adverbios de foco*. Jedná se o taková slova, která mají funkci zdůrazňovat, začleňovat, vyčleňovat či vybírat prvky, které mají ve svém dosahu, které tedy tzv. aktualizují.³⁹ Jedná se o vlastnost, kterou mají určité operátory. Těmito aktualizátory mohou být slova, která se řadí mezi *adverbia*, ku příkladu *también*, avšak také slova, která se neřadí do tohoto slovního druhu.⁴⁰ Je velmi důležité, abychom znali celkový kontext a věděli, kde je tzv. *focus* věty a které prvky jsou v dosahu aktualizátoru. Na následujících příkladech můžeme vidět, jak se mění kontext vzhledem k dosahu daného aktualizátoru. Na příkladu věty (17a) můžeme vidět, že dosah aktualizátoru *también* je na slovním spojení *el museo provincial*. Kontext této věty by mohl být, že japonští turisté navštívili místní gymnázium a také krajské muzeum. Pokud bychom změnili dosah aktualizátoru na slovní spojení *turistas japoneses* tak, jak můžeme vidět na příkladu (17b) uvedeném v RAE-AALE (1999), pak by kontext této věty mohl znít, že krajské muzeum navštívili také jiní turisté, nejen japonští.⁴¹ Jak jsme již zmiňovali v kapitole 3. nesoucí název Česká klasifikace aktualizátorů, význam věty závisí na umístění intonačního centra ve větě a na pozici aktualizátoru vzhledem k ostatním prvkům. Na příkladech vět (17c) a (17d) můžeme názorně vidět, jaký rozdíl je v postavení aktualizátoru. Větu (17c) chápeme tak, že *Juan* byl také jednou ubytován v hotelu Ronda, kdežto větu (17b) chápeme, že i *Juan* zde byl ubytován.⁴² Právě v důsledku zabránění dvojznačností je nutné znát úplný kontext věty.

- (17) a. Los turistas japoneses **también** visitaron el museo provincial.
b. Los turistas japoneses **también** visitaron el museo provincial.
c. Juan **también** estuvo una vez en un hotel de Ronda.
d. **También** Juan estuvo una vez en un hotel de Ronda.

---

³⁹ RAE-AALE: 1999, s. 2990.

⁴⁰ RAE-AALE: op.cit.: s. 2991.

⁴¹ RAE-AALE: op.cit.

⁴² RAE-AALE: op.cit.

V této kapitole se budeme držet španělské klasifikace aktualizátorů dle RAE-AALE, která *adverbios de foco* dělí do následujících pěti skupin:⁴³

1. **Zahrnovací aktualizátory** (*de inclusión*): mezi které patří výrazy *también, tampoco, incluso, inclusive, ni siquiera, hasta, todavía, aun, aún*.
2. **Vylučovací aktualizátory** (*de exclusión*): kam spadají slova *sólo, tan solo, al menos, apenas, menos, salvo, excepto, solamente, únicamente, exclusivamente, nada más, no más*.
3. **Výrazy exemplifikační**, (*de particulación*): kam řadíme výrazy *precisamente, particulamente, concretamente, en concreto, sobre todo, en particular, en especial, justamente, mismamente*.
4. **Výrazy aproximační, výrazy specifikace či nutnosti** (*de aproximación, de negación, de precisión*): kam se řadí výrazy *casi, apenas, prácticamente*.
5. **Skalární prvky** (*escalares*): mezi něž patří *al menos, como mucho, por lo menos, a lo sumo*.
6. **Výrazy negace** (*de negación*): kam spadají výrazy *no, sino, sino que*.
7. **Výrazy afirmace** (*de afirmación*): kam se řadí částice *sí*.

4.1. Vylučovací aktualizátory

RAE-AALE definuje vylučovací aktualizátory (*foco de exclusión*) jako výrazy, které jsou charakteristické pro svou schopnost, díky které prvek stojící v jejich dosahu vylučují z určitého celku. Vyjadřují, že neexistuje jiná alternativa než ta, která je vyjádřena právě slovem, který aktualizují. Na příkladu věty (18a) můžeme vidět, že neexistuje žádná jiná osoba než Andrés, která to věděla. Výraz *solo* tedy vyjadřuje určitou negaci, ale také odlišnost, neboť říká, že nikdo jiný, než právě Andrés to nevěděl.⁴⁴ Pojmy odlišnosti a výjimečnosti nejsou totožné. Pokud vyslovíme větu (18b), necítíme žádný sémantický rozpor ve výrazech ve větě. Pokud ovšem vyslovíme větu (18c), pak již tento rozpor cítíme. Tato věta je přípustná pouze, pokud díky ní chce mluvčí dát najevo určitou ironii. Pokud ovšem nebyla vyslovena v ironickém smyslu,

---

⁴³ RAE-AALE: op.cit.: s. 2992.

⁴⁴ RAE-AALE: op.cit.: s. 3112.

pak cítíme rozpor ve významech jednotlivých slov. Nejprve je potvrzeno, že to věděli všichni, pak je ovšem dodáno, že kromě Luise.⁴⁵

- (18) a. *Solo Andrés lo sabía.*
b. *Lo sabían todos excepto Luis.*
c. *Solo lo sabía todo el mundo excepto Louis.*

4.1.1 Výrazy *solo* a *solamente*

V článku nesoucím název *Operadores de foco: el caso de incluso, hasta, solo y aun* na příkladu věty (19a) autoři uvádějí, že aktualizátor *solo* nemá vždy funkci vylučovací. V tomto případě není možné vyloučit všechny výrazy a ponechat pouze výraz *liberal*, nicméně je v tomto případě důležitý kontext, díky kterému jsme schopni pochopit, jaký význam má pro mluvčího podmět *Juan*. Zapojuje se zde i faktor očekávání, neboť by daná věta mohla pokračovat tak, jak je uvedeno na příkladu (19b). Aktualizátor *solo* vyjadřuje vztah mezi tím, co se výrazu připisuje a tím, co se o něj očekává.⁴⁶

- (19) a. *Juan solo es un liberal.*
b. *Juan solo es un liberal, no esperes otra cosa de él / ¡ Qué podés esperar de él!*

Výrazy *solo* a *solamente* vychází z přídavného jména *solo*, který již od dob klasické latiny sloužil ke zdůraznění výrazu, jež modifikoval. Tento výraz byl právě díky adjektivu zdůrazněn mezi ostatními prvky nacházejícími se v dané výpovědi. Právě z této schopnosti zdůraznit prvek posléze vzniká schopnost vyloučení prvku, jež modifikuje ze skupiny všech ostatních slov, které nejsou ve výpovědi zmíněny. Rafael García Pérez ve svém článku uvádí, že již v díle Cicerona se objevují příklady vět, kde se formálně výraz *solo* chová jako adjektivum, ovšem sémanticky bychom ho mohli považovat za adverbium. Nejčastěji se výraz *solo* ve významu příslovce objevovalo ve spojení se spojkou *sino* (20). Přídavné jméno *solo* ve významu adverbia nemělo ve větě fixní pozici, mohlo tedy být dokonce vloženo mezi nominální jádro a předložku. Tato užití převládá ve 12. stoletím nad užitím samotného adverbia, které se začne častěji užívat až na konci 13. století. Adverbium *solo* se nacházelo v postpozici vzhledem k výrazu, jež mělo ve svém dosahu. Před tímto výrazem se v této době

---

⁴⁵ RAE-AALE: op.cit.

⁴⁶ ALBANO, H. - FERRARI, L. - GIAMMATTEO, M.: *Operadores de foco: el caso de incluso, hasta, solo y aun*, 2011, s. 30-41.

objevuje zejména v poezii, kde postavení slov ve větě závisí na zvučnosti. V průběhu 13. století získává prvek *solo* ve formě adjektiva syntaktickou volnost, co se umístění ve výpovědi týče. Rafael García Pérez uvádí, že výraz *solo* se nacházel ku příkladu mezi zájmenem a větou vztažnou či mezi předložkou a slovesným jádrem, pokud se jedná o infinitivní vedlejší větu. Tyto formy se objevují ve španělském jazyce i ve 20. století.⁴⁷

(20) *Todos iscamos fuera, que nadi non raste, sinon dos peones solos por la puerta guardar. (1140, Poema de Mio Cid, ed. Alberto Montaner).*

Výraz *solo* se v průběhu 15. století objevuje společně s příslovcem *tan*. Toto spojení Rafael García Pérez dále uvádí na příkladu věty (21).⁴⁸

(21) *Estoy cada día triste, sin plazer; si tan sólo un día te pudiesse ver [...] (1379-1425, A. de Villasandino, Cancionero de Baena, ed. B. Dutton y J. González Cuenca).*

Vymezení dosahu těchto adverbii závisí na informaci obsažené v předchozí větě, můžeme tedy říci, že na celkovém kontextu. Kontexty následujících dvou vět jsou naprosto rozdílné. Na příkladu věty (22b) lze vidět, že adverbium *solo* má ve svém dosahu část věty *una película que ponían en la televisión*. Tato věta by parafrázovaně zněla *Una película que ponían en la televisión es lo único que vi*. Oproti tomu na příkladu věty (22c) má příslovce *solo* ve svém dosahu celou část věty napravo o něj. Význam této věty je naprosto odlišný, neboť bychom ji mohli parafrázovat následovně *Ver una película en la televisión es lo único que hice*. Na příkladech těchto dvou vět lze konstatovat, že význam adverbia *solo* se zakládá na vyloučení všech osob, věcí či vlastností, které nejsou vyjádřeny ve větě. Adverbium *solo* se navíc v některých kontextech chová jako skalární aktualizátor. Příklady vět, ve kterých je příslovce *solo* použito jako skalární aktualizátor, uvádí RAE-AALE na příkladech (22d) a (22e). Větu (22d) by mohlo vyslovit dítě, které je kárané svou matkou. Danou větou chce říci, že nedělalo v podstatě nedělalo nic špatného. V tomto případě se tedy snaží ostatní situace hierarchicky seřadit podle toho, které jsou špatné a které nikoli. Ve větě (22e) má aktualizátor *solo* taktéž význam skalárního

---

⁴⁷ GARCÍA PÉREZ, R.: *La evolución de los adverbios de foco en español: adverbios focalizadores de exclusión, inclusión y aproximación*, 2013, s. 1-21.

⁴⁸ GARCÍA PÉREZ, R.: op. cit.

příslovce. Mluvčí zde použitím tohoto fokalizátoru dává najevo, že nedostal za jeho práci nejvyšší možnou částku, spíše naopak vyjadřuje, že obdržel nedostatek peněz.⁴⁹

- (22) a. **Solo** él movería un dedo por tí.
b. **Solo** vi una película que ponían en la televisión.
c. **Solo** vi una película que ponían en la televisión.
d. **Solo** estaba jugando con la pelota.
e. **Solo** recibió por su trabajo un millón de pesos.

Význam aktualizátorů negace je velmi podobný významu, který mají aktualizátory vylučovací. Někteří autoři ve svých pracích uvádí, že výrazy **solo**, **solamente**, **no más** a jiné, které patří do stejné skupiny, předznamenávají negaci, jak můžeme vidět na příkladu věty (22a). Překlad této věty zní *Jen on by pro tebe hnul prstem*, nikdo jiný by tedy “prstem nehnul”. Tento příklad věty dokazuje, že význam výrazu **solo** se v některých případech přibližuje k významům slov *nada*, *nadie*, *más que*.⁵⁰

Aktualizátor **solo** má v některých případech význam jedinečnosti, v některých případech vyjadřuje určitou minimální hodnotu. Pokud se tento fokalizátor užívá ve významu určení či zdůraznění minimální hodnoty, pak se řadí do skupiny aktualizátorů skalárních. RAE-AALE uvádí dva příklady použití tohoto fokalizátoru, na kterém je znatelná dvojznačnost mezi těmito dvěma významy výrazu **solo**. Příklad této dvojznačnosti RAE-AALE uvádí na základě následujícího příkladu (23). Aktualizátor **solo** by byl použit ve významu vyjádření jedinečnosti, pokud bychom touto větou chtěli naznačit, že nikdo jiný kromě děkana se této schůzky nezúčastnil. Oproti tomu ve významu vyjádření minimální hodnoty by mluvčí tuto větu vyslovil ve významu, že nikdo s vyšší autoritou, než jakou má děkan, se této schůzky nezúčastnil.⁵¹

- (23) *A esa importante reunión **solo** asistió el decano.*

Fokalizátor **solo** se od ostatních aktualizátorů stejné skupiny liší tím, že ve větě může být postaven mezi předložkou a mezi prvky, které má ve svém dosahu. Příklad tohoto umístění uvádí RAE-AALE na příkladu věty (24a). Tato věta má naprosto stejný význam jako věta (24b), kde je aktualizátor umístěn na počátku věty a předložka se nachází vpravo od něj. Tato druhá možnost umístění fokalizátoru byla typická

---

⁴⁹ RAE-AALE: 1999, s. 3013.

⁵⁰ RAE-AALE: op. cit.

⁵¹ RAE-AALE: op. cit.

zejména pro španělštinu předešlých století, v současné španělštině se užívá spíše takový typ věty, kde se fokalizátor nachází vpravo od předložky.⁵² Současnému mluvčímu by tedy věty *Te hablaré de solo mi trabajo* či *Estoy contenta con solo el profesor de matemáticas* zněly nepřirozeně a v konverzaci by je nepoužil.⁵³ Pokud ovšem jmenná část, kterou má fokalizátor solo ve svém dosahu a začíná určitým členem, pak by tento pořádek slov nebyl přípustný. Pokud ovšem členem určitým nezačíná (24c), je tento pořádek slov v současné španělštině naprosto přirozený.⁵⁴

(24) a. *Con solo una mano.*

b. *Solo con una mano.*

c. *Con solo veinte centavos se las componía para acallar los aullidos de las tragaderas.*

Vložení adverbia mezi předložku a mezi slova, jež má ve svém dosahu, připouští taktéž jiná příslovce patřící do stejné skupiny jako prvek *solo*. Toto vložení je možné pouze za předpokladu, že aktualizovaná část je část slovesná. Danou definici nemůžeme považovat za pravidlo, neboť existují taktéž výjimky, kde toto vložení není možné, jako je tomu na příkladu věty (25a), kterou uvádí RAE-AALE. Toto vložení je přijatelné také u příslovcí, která jsou svým významem chápána jako synonyma adverbia *solo*. Těmito příslovci jsou ku příkladu slova *únicamente*, *exclusivamente*, či spojení *nada más*. Do tohoto typu výstavby věty nepatří věta (25b), neboť v daném případě výraz *hasta* není aktualizátorem.⁵⁵

(25) a. *Después de hablar con los nativos, y de incluso llegar a la entrada de la cueva...*

b. [...] *un delito mayor en primer grado punible con hasta 30 años de en prisión.*

Výraz *solamente* se začíná objevovat ve španělském jazyce ve 12. století, kdy v textech nacházíme formu s diftongem a vibrantou, tedy formu *solamiente*. Od počátku 13. století se současně používají obě formy, které se objevují taktéž jako výraz *solo* společně s adverbiem *tan*. Slovo *solamiente* se současně s výrazem *solamente* používá

---

⁵² RAE-AALE: op. cit.

⁵³ RAE-AALE: op. cit., s. 3014.

⁵⁴ RAE-AALE: op. cit.

⁵⁵ GARCÍA PÉREZ, R.: *La evolución de los adverbios de foco en español: adverbios focalizadores de exclusión, inclusión y aproximación*, 2013, s. 1-21.

až do 15. století, v 16. století již výraz s diftongem a vibrantou vymizí. Slovní spojení *tan solamente* se používá i v současné španělštině, avšak rodilý mluvčí ho vnímá archaicky. V průběhu 13. století se adverbium *solamente* objevuje s výrazem *sino*. Rafael García Pérez ve své práci na základě citace Kovacciho (1999) uvádí, že po sobě jdoucí souřadné spojovací výrazy, mezi něž řadíme ku příkladu *no solo / solamente...mas /sino*, vznikly na základě existence adverbia negace a prvků v ohnisku. Právě ve 13. století se objevují první texty, v nichž výraz *solamente* není užit jako příslovce vylučovací.⁵⁶

4.1.2 Výraz *únicamente*

Příslovce *únicamente*, stejně tak jako adverbium *solamente*, vzniklo z přídavného jména *único*, které ve větě plní funkci zdůraznění výrazu a má ve svém dosahu. Výraz *únicamente* jako vylučovací adverbium zdůrazňuje konkrétní slovo ve větě, jež má ve svém dosahu, a vylučuje ostatní prvky věty jako možné alternativy. První texty, které obsahují toto adverbium, jsou z 15. století, kde byl tento výraz považován za formální a značil vzdělanost mluvčího, který toto slovo používal. Postupně se v textech objevuje mnohem frekventovaněji, dané příslovce se užívá taktéž k argumentačním účelům, jak uvádí ve svém díle Rafael García Pérez.⁵⁷

Aktualizátor *únicamente* má v prvních textech, kde se objevuje, tendence nacházet se před výrazy, které má ve svém dosahu. Ve článku nesoucím název *La evolución de los adverbios de foco en español: adverbios focalizadores de exclusión, inclusión y aproximación* je uveden příklad věty (26a) z textu ze 17. století, kde se tento výraz neobjevuje v těsné blízkosti prvků, které aktualizuje. Na příkladu této věty (26) vidíme, že je adverbium umístěno mezi sloveso a jeho povinný doplněk, ale ve skutečnosti ve svém dosahu má příslovečné určení umístěné ve vedlejší větě infinitivní. V průběhu téhož století se objevují taktéž texty, v nichž je příslovce *únicamente* v postpozici k výrazům, jež aktualizuje (26b).⁵⁸

---

⁵⁶ PÉREZ, R. G., op. cit.

⁵⁷ PÉREZ, R. G., op. cit.

⁵⁸ PÉREZ, R. G., op. cit.

(26) a. *Entablan la conversación: los primeros días tratan **únicamente** de obligar a los jugadores con cortesías y lisonjas, dejando a su arbitrio lo que les han de dar por las barajas [...] (1611, Francisco de Quevedo, Vida de la corte y capitulaciones matrimoniales, ed. Celsa Carmen García Valdés).*

b. *Rodea, después, á la ciudad, por la parte más superior del Oriente, el más sano y alegre barrio de Chipilapa, de alguna gente española asistido y habitado, y lo más de su poblazón á mestizos **únicamente** reducida [...] (1690, Francisco Antonio de Fuentes y Guzmán, Historia de Guatemala o recordación florida, ed. Justo Zaragoza / Luis Navarro).*

V průběhu 17. století se neobjevuje pouze jako aktualizátor syntagmat, nicméně aktualizuje taktéž celé věty, zejména pak podřadné. V 19. století se objevuje ve spojení s výrazem *exclusivamente*, s jehož pomocí tvoří strukturu, která se jako knižní zachovala dodnes.⁵⁹

4.1.3 Výrazy *puramente, meramente, simplemente a sencillamente*

Výraz *puramente* se objevuje v textech již ze 13. století. V této době nabýval významu “čistě”, v náboženské literatuře pak významu “zproštěn hříchů”. V tomto století se užívá jako modální sloveso, na konci téhož století již existují texty, kde se dané adverbium užívá jako aktualizátor.⁶⁰

Adverbium *puro* je taktéž typické pro americkou španělštinu. Slouží jako modifikátor přídavných jmen a neosobních tvarů sloves. V určitých větách se významem blíží slovům *solo*, *nada*, *más que* či *no más que* (27a). V jiných příkladech se naopak přibližuje aktualizátorům partikulačním, neboť jeho význam je synonymní k významům slov *puramente*, *meramente* či *simplemente*. V antické španělštině se rovněž užíval tvar *a puro* + infinitiv slovesa (27b), který se v současné době již nepoužívá.⁶¹

(27) a. *Dicen que por las noches / **nomás** se le iba en un puro llorar.*

b. *Lástima os tengo, ojos míos, / que estáis ciegos y cansados / **a puro** sentir desprecios / y **a puro** llorar agravios.*

---

⁵⁹ PÉREZ, R. G., op. cit.

⁶⁰ PÉREZ, R. G., op. cit.

⁶¹ RAE-AALE: op. cit. 3016.

Význam tohoto slova souvisí s významem přídavného jména *puro*, ze kterého je odvozeno. Ve 13. století bylo toto adjektivum využíváno ve významů "čistý původem". Z tohoto století již existují texty, v nichž je příslovce *puramente* užito jako fokalizátor. Adjektivum *puro* v klasické latině a v právníkové mluvě rozšiřuje svůj význam z "čistý původem" na "čistý, opravdový". Stejným způsobem rozšiřuje svůj význam také adverbium *puramente*, které je derivováno z přídavného jména. Přídavná jména prošla procesem gramatikalizace, což je hlavní vysvětlení faktu, že příslovce změnilo svůj význam z příslovce hodnotícího na příslovce vyjadřující intenzitu, neboť je derivováno právě z přídavného jména.⁶²

Procesem, při němž slovo rozšiřuje svůj význam, prochází mimo latinského slova *PURUS* také synonymní výraz *MERUS*, jež postupně nabývá významu přídavného jména *solo*. Důkaz tohoto rozšíření významu můžeme vidět na příkladu Ciceronovy věty "*Merum bellum loqui*", která v překladu znamená "*Hablar solo de la guerra*". Toto rozšíření významu synonymně blízkých slov dokazuje, že jádra fokalizačních příslovcí s příponou *-mente* byla v blízkém kontaktu ještě před vznikem románského jazyka.⁶³

Ve spisech krále Alfonse X. nalézáme texty, které dokazují, že jazyk této doby byl mnohem tolerantnější, co se větné výstavby týče. Objevují se zde texty, v nichž je příslovce *puramente* užito ve významu fokalizačního adverbia a nachází se před slovem, které má ve svém dosahu za ním, ale dokonce může být i vloženo do slovního spojení, jež aktualizuje. Dnešní jazyk již tak tolerantní není, neboť neumožňuje postavení fokalizačního příslovce za slovo či slovní spojení, které má ve svém dosahu.⁶⁴

Výraz *puramente* se může kombinovat s jinými slovy, přičemž tato kombinace vždy slouží jako zdůraznění. I v předchozích staletích se toto slovo kombinovalo s jinými, z nichž některé kombinace nepřežily, jako je ku příkladu spojení se slovem *meramente*, některé jsou používány i v dnešním jazyce. Výraz je kombinován se slovem *simplemente*, přičemž tato kombinace souvisí s významovou blízkostí slov *PURUS* a *SIMPLEX*. V klasickém období latiny se tyto výrazy používají k vyjádření něčeho, co je čisté. Později, na základě vývoje významu slova *PURUS*, se toto spojení používá za účelem intenzifikace spojení, jež má ve svém dosahu. Toto slovní spojení se jako

---

⁶² GARCÍA PÉREZ, R.: *La evolución de los adverbios de foco en español: adverbios focalizadores de exclusión, inclusión y aproximación*, 2013, s. 1-21.

⁶³ PÉREZ, R. G., op. cit.

⁶⁴ PÉREZ, R. G., op. cit.

fokalizační dříve používalo velmi sporadicky. V 15. století se v tomto významu objevuje pouze v jediném textu, pravidelněji se začalo užívat až ve století 18. Výraz *pura* se dále kombinuje s výrazy *llemente* a *exclusivamente*. Obě spojení se jako fokalizační výrazy používají až od 19. století.⁶⁵

Výraz *meramente* se jako fokalizační příslovce objevuje ve španělském jazyce mnohem později než předchozí výrazy. Stejně tak jako předchozí výrazy vychází z přídavného jména (*mero*), ze kterého je derivováno. Adjektivum *mero* se objevuje ve středověkých latinských textech jako intenzifikátor a prvotní význam tohoto adjektiva je “bez smíchání”. V 15. století se tento fokalizátor používal zejména v právnické mluvě, mimo právnickou mluvu se používal velmi sporadicky. Častěji se začal používat až v průběhu 17. století. Vždy byl umístěn před prvkem či skupinou výrazů (adjektivum, substantivum, předložkové syntagma), jež měl ve svém dosahu. V průběhu 17. století již aktualizuje i celé věty, o století později již nemusí stát v těsné blízkosti aktualizovaného prvku. V současném španělském jazyce se tento aktualizátor umisťuje pouze před výraz a za výrazem se nachází pouze zřídka. Právě daná pozice výrazu je chápána jako styl autora. Rafael García Pérez toto umístění aktualizátoru demonstruje na příkladě věty (28).⁶⁶

(28) *Se van nuestros inmortales a dar una vuelta por el distrito, v. gr., o a darse tono en el pueblo **meramente**, o a bañarse o a lo que sea, y vuelven a Madrid muy morenos, oliendo a tomillo, sanos y frescos... y con un cargamento de provincialismos gratuitos* (1887, Clarín, Apolo en Pafos, ed. Adolfo Sotelo Vázquez).

Výraz *simplemente* je derivován taktéž z adjektiva. Toto přídavné jméno měla v dřívějších dobách taktéž význam intenzifikátoru, mělo tedy sémantický blízko k výrazům *puro* a *mero*. Výraz *simple* se stává vylučujícím aktualizátorem a za jeho synonymum je považován výraz *solo*. Příslovce, které je z tohoto adjektiva derivováno, získává souběžně naprosto stejný význam. Podobně jako adverbium *simplemente* je ve starších textech tento výraz umisťován před výraz, který aktualizuje za něj, či je vložen do spojení slov. Od 16. století není umístěn v těsné blízkosti prvku

---

⁶⁵ PÉREZ, R. G., op. cit.

⁶⁶ PÉREZ, R. G., op. cit.

či skupiny prvků, které aktualizuje. Od 15. století neaktualizuje pouze syntagma, ale také celé věty.⁶⁷

Výraz *sencillamente* se jako fokalizátor ve španělském jazyce objevuje mnohem později než všechny předešlé výrazy. Rafael García Pérez toto pozdější užívání daného výrazu vysvětluje na základě faktu, že dané adverbium je derivováno z přídavného jména *sencillo*, které nebylo v dřívějších staletích používáno jako intenzifikátor. Toto přídavné jméno vychází z latinského slova *SINGULUS*, které má význam “jeden”. Postupem času se jeho význam rozšiřuje na význam “tvořen jednou věcí”, což ho sémanticky přibližuje ke slovu *simple*. Výraz *simplemente* se začíná objevovat v textech z 15. a 16. století ve významu “přirozený”. Jako aktualizátor se toto adverbium objevuje v textech až od 19. století, a i tehdy je nutno říci, že právě tento význam je považován za pouze vedlejší. Jako fokalizátor se tedy objevuje pouze sporadicky v porovnání s předchozími výrazy.⁶⁸

Ustálené slovní spojení *nada más*, které patří do stejné skupiny výrazů jako prvek *solo*, je ve větě použito jako příslovce času za předpokladu, že je použito ve větě s infinitivem. Toto spojení (29a) je typické zejména pro španělštinu na evropském kontinentě a pro španělštinu v Karibiku a v oblasti Río de la Plata. V příkladu věty (29a) fokalizátor *nada más* vyjadřuje časovou blízkost. V podobných kontextech odpovídá výrazu *en cuanto*, který se pojí se slovesem určitým a spojkou *que*⁶⁹. Slovní spojení *nada más* může mít ve větách dvojí význam stejně tak, jako výraz *solo*. Může být tedy použito jako příslovce času a dále právě jako aktualizátor vylučovací (*adverbio de exclusión*), toto použití uvádí RAE-AALE na příkladu věty (29c). Výraz *nada más* má tedy, stejně tak jako výraz *solo*, dvojí použití, co se významu týče.⁷⁰

(29) a. *Aseguró que volverían **nada más** terminar la ceremonia.*

b. ***Nada más** que podamos, vamos a cambiar el sistema.*

Dalším výrazem, který může co do významu mít více použití, je výraz *no más* (či *nomás*). Toto příslovce je typické zejména pro americkou španělštinu, kde se na některých místech užívá také diminutiv tohoto slova – *nomasito*.⁷¹ Výraz *no más* slouží k vyjádření určité množstevní hranice představované prvkem,

---

⁶⁷ PÉREZ, R. G., op. cit.

⁶⁸ PÉREZ, R. G., op. cit.

⁶⁹ RAE-AALE: 1999, s. 3016.

⁷⁰ RAE-AALE: 1999, s. 3016.

⁷¹ RAE-AALE: op. cit. s. 3015.

který aktualizuje. Prvním textem s použitím tohoto je *Poema de Mio Cid* z 12. století. Ve století 13. se objevuje společně se spojkou *y* a umisťuje se na závěr věty. Na konci téhož století se již přestává objevovat s touto spojkou ve významu komparace, přičemž je nejčastěji umístěn za nominálním syntagmatem. Rafael García Pérez ve své práci uvádí, že je velmi těžké najít moment, kdy tento výraz ztrácí význam komparace a začíná být používán jako aktualizátor. V 17. století je tento výraz doplněn spojkou *y*, jež je umístěn za prvek, který aktualizuje.⁷²

Taktéž jako předchozí výrazy může být toto adverbium užito v několika významech. Může být použito ve významu synonyma výrazu *solamente*. Příklad tohoto užití uvádí RAE-AALE na příkladu věty (28a). V tomto významu se příslovce *no más* používalo již v době Zlatého věku. Dnes se v americké hovorové španělštině tento výraz užívá ve významu kontrastivním, tedy ve významu *no solo... sino...*⁷³

Dále může tento výraz být užit ve významu expletivním či čistě fatickém (30b) a ve významu synonyma k adverbium *simplemente* a *meramente*. Pokud je použito v tomto posledním významu, pak se blíží, co se užití týče partikulačním aktualizátorům (30c).⁷⁴

- (30) a. *Ya dije que ojalá sean dos, **no más**, por amor a Dios.*
b. *Estarán gordos como estos... - ¡De dónde **no más**, doctor!*
c. *Échele viento **no más**, mijita, harto viento.*

---

⁷² GARCÍA PÉREZ, R.: *La evolución de los adverbios de foco en español: adverbios focalizadores de exclusión, inclusión y aproximación*, 2013, s. 1-21.

⁷³ RAE-AALE: 1999, s. 3015.

⁷⁴ RAE-AALE: op. cit.

III. Praktická část

Na základě teoretické části jsem vytvořila tabulku výrazů, kde můžeme vidět syntézu vylučovacích aktualizátorů ze všech zdrojů zmíněných v teoretické části. Na první pohled je znatelné, že český jazyk má mnohem větší repertoár těchto slov.

Tabulka č. 1 České a španělské aktualizátory

české vylučovací aktualizátory	španělské vylučovací aktualizátory
aktualizátory prostě omezovací	<i>apenas</i>
<i>jen</i>	<i>menos</i>
<i>pouze</i>	<i>salvo</i>
<i>jenom</i>	<i>excepto</i>
<i>toliko</i>	<i>solamente</i>
<i>jediný</i>	<i>únicamente</i>
<i>akorát</i>	<i>exclusivamente</i>
<i>čistě</i>	<i>nada más</i>
<i>leda</i>	<i>no más</i>
<i>výlučně</i>	<i>sólo</i>
omezovací aktualizátory s příznakem významnosti	<i>tan solo</i>
<i>právě</i>	<i>al menos</i>
<i>zrovna</i>	
<i>ausgerechnet</i>	
<i>přímo</i>	
omezovací aktualizátory s příznakem kontrastu	
<i>naopak</i>	
<i>zas</i>	
<i>zase</i>	
omezovací aktualizátory s příznakem dolní hranice	
<i>alespoň</i>	

<i>aspoň</i>	
<i>přinejmenším</i>	
<i>nejmíň</i>	
<i>minimálně</i>	
<i>nanejméně</i>	
omezovací aktualizátory s příznakem horní hranice	
<i>maximálně</i>	
<i>nanejvýš</i>	
<i>sotva</i>	
<i>stěží</i>	

Zdroj: vlastní zpracování

Praktická část je založena na analýze paralelního korpusu InterCorp, kde jsem si jako výchozí jazyk zvolila jazyk český. Na základě této analýzy budu zkoumat v praktické části ekvivalenty těchto aktualizátorů. Analýza je tedy na rovině lexika, přičemž zkoumám, zda lexikální prvek v českém jazyce má svůj lexikální protějšek v textech druhého jazyka. V první řadě bylo nutné vyloučit takové příklady, kde slovo ve větě nebylo použito ve významu aktualizátoru a dále příklady, kde jeho užití bylo sporné. Ponechala jsem tedy pouze takové případy, kdy výraz byl užit beze sporu jako aktualizátor a tyto věty jsem posléze dále analyzovala. Vybírala jsem takové příklady, aby nebyly pouze od jediného autora a závěry nezkresloval styl překladu jediného autora. Dále jsem zohledňovala věty z různých časových období, aby závěry vyvozené z těchto příkladů byly relevantní.

5. Analýza

5.1 *Jenom*

První aktualizátor, jež jsem podrobila mé analýze, je aktualizátor *jenom*. Jak jsem již uvedla výše, jako výchozí jazyk jsem zvolila jazyk český. Analýzu jsem prováděla na celkem 60 příkladech, přičemž jsem dbala na to, aby věty nebyly od téhož autora a vyvarovala jsem se tudíž určitému idiolektu překladatele.

Slovo *jenom* je ve všech větách použito jako aktualizátor a vždy se objeví taktéž v překladu. Je překládáno několika výrazy a většina z nich jsou chápány jako synonymní. Na následující tabulce je znázorněno, jaké lexikální ekvivalenty má aktualizátor *jenom* a kolikrát se dané výrazy vyskytují v celkovém vzorku 60 vět.

Tabulka č. 2 Různé španělské lexikální ekvivalenty výrazu *jenom*

<i>sólo</i>	46x
<i>previamente</i>	1x
<i>meramente</i>	1x
<i>puro</i>	1x
<i>simplemente</i>	1x
<i>solamente</i>	1x
<i>precisamente</i>	1x
<i>nomás</i>	1x
<i>con todos menos connmigo</i>	2x
<i>no más que, no hay más que, nada más que</i>	3x
<i>tanto como... sino...</i>	2x

Zdroj: vlastní zpracování

Můžeme pozorovat, že nejčastěji toto slovo má ekvivalent ve slově *sólo*, a to ve více jakou 2/3 z celkového počtu vět. Na příkladech vět (31) můžeme vidět ukázkou užití tohoto slova jakožto překladu českého aktualizátoru *jenom*. Důvod tohoto častého

použití je takový, že slovo *sólo* je neznámější a nejčastěji používáno nerodilými mluvčími, neboť se jedná o zplošťování překladu.

- (31) a. „*Životy se nezavršují jenom smrtí*“, pronesl generál. / „*Las vidas no se acaban sólo con la muerte*“, dijo el general.
- b. *Ne, to bude jenom chvilka.* / *No, es sólo un momento.*
- c. *Jenom mě poslouchej.* / *Sólo escúchame.*

Dalšími nejčastěji užívanými slovy, jež se v celkovém vzorku 60 vět použily 3x, je slovní spojení *no más que* a *no hay más que*, na nichž můžeme vidět změnu polarity v překladu. Příklady tohoto užití můžeme vidět na příkladech vět (32). Překlad věty (31c) zní: *Dopisy nejsou více než kus papíru.* Toto vyjádření se používá zejména v umělecké literatuře, neboť právě používání těchto slovních spojení slouží k poutavějšímu čtení.

- (32) a. *Vždyť je to taky jenom člověk, to si nikdo neuvědomuje.* / *Que es que no hay más que uno, no se dan cuenta.*
- b. " *Dopisy jsou stejně jenom kusy papíru,* " řekl jsem. / *Las cartas no son más que un trozo de papel.*

Dalšími výrazy, jež se v dané analýze vyskytly v celkem 2 větách, je slovní spojení *tanto como... sino...* (33a) a výraz *menos* (33b). Pouze v jedné větě se vyskytly výrazy *previamente* (33c), *meramente* (33d), *puro* (33e), *simplemente* (33f), *solamente* (33g), *precisamente* (33h) a *nomás* (33ch), které jsou chápány jako synonymní výrazy. Záleží na dialektu daného překladatele, jaký výraz preferuje. Obměna slov je také užívána v důsledku neopakování jednoho a téhož slova.

- (33) a. „*Nic takového, jsem jenom obyčejná služebná.*” / “*No soy tanto como eso, sino una pobre criadita.*”
- b. *Šla s mými kolegy, se šoféry, s topičem, s kuchařem, i s nosičem mrtvol, jenom se mnou ne.* / *Iba con mis colegas, con los chóferes, con el encargado de la calefacción, con el cocinero, hasta con el que llevaba los cadáveres; con todos menos conmigo.*
- c. *Hambáče, pokud jsou, se prodávají jenom na poukázky, které cédér příděluje všem cederistům.* / *Los jambergue, cuando los hay, los venden con tiquetes entregados previamente por el cederre a cada cederista.*

d. *Taky nechci, aby se na mě pohlíželo **jenom** jako na Vytouženého, těm, kdo přijdou potom, bych nechtěl připravit tak špatný začátek. / Tampoco quiero que se me vea **meramente** como el Añorado, a los que vengan detrás no estaría bien jugarles tan mala pasada.*

e. *Celý život jsem **jenom** pracovala, a jak vidím, tebe nečeká nic jiného. / Lo que he hecho en mi vida es **puro** trabajar y por lo que veo ése también ha de ser tu camino.*

f. *Myslíte, že se opili, nebo prostě **jenom**... / ¿ Creéis que habrán bebido, o **simplemente** ...?*

g. *Je tam **jenom** ta bába? / ¿ Hay **solamente** una vieja?*

h. *Každý si musí zvyknout **jenom** na ženské produkční osazenstvo. / Nosotras no captamos mucha atención **precisamente** por ser mujeres.*

ch. *Dohodneš-li se, zůstaneš tu **jenom** pár dní. / Si te avenís, te quedan unos días **nomás**.*

Aktualizátor v české větě je vyjádřený příslovcem, ve většině španělských vět je tomu stejně. Pouze ve dvou větách je český aktualizátor přeložen pomocí adjektiva, jak můžeme vidět na následujících příkladech (34). V první větě je český aktualizátor *jenom* přeložen přídavným jménem *solo* a ve větě druhé přídavným jménem *puro*.

(34) a. ***Uno solo de los seis** poseía un rudimento de propiedad, que conservaba entera, conviene señalarlo, en un cajita de metal de galletas Pernot, marca célebre entonces y de la que no he vuelto a oír hablar.*

b. *Lo que he hecho en mi vida es **puro** trabajar y por lo que veo ésa también ha de ser tu camino.*

Na základě analýzy můžeme dále pozorovat slovoslednou změnu. Ve 13 větách došlo ke změně pozice aktualizátoru ve španělské větě, přičemž je patrná právě taková tendence, kdy se aktualizátor přesouvá před sloveso a zmenšuje tak svoji doménu dosahu, jak můžeme vidět na příkladu vět (35a, b). Ve zbylých 47 větách byla pozice aktualizátoru ponechána, jak je tomu vidět na příkladu vět (35c, d).

(35) a. *Jisté je, že v roce 1987 už jsem zbýval **jenom** já. / Lo cierto es que en 1987 ya **sólo** quedaba yo.*

b. *Dám si jenom vodu. / Sólo voy a tomar agua.*

c. *Ne, jenom poldy. / No, solo una división.*

d. *“Životy se nezavršují jenom smrtí”, pronesl generál. / “Las vidas no se acaban sólo con la muerte”, dijo el general.*

5.2 Leda

Další aktualizátor, jež jsem ve své práci analyzovala, je aktualizátor *leda*, který jsem taktéž zkoumala na celkovém počtu 60 vzorků. Nejprve jsem vyloučila větu (36a), kde se liší významově překlad.

(36) a. *Ten její chlap umí leda telefonovat! / Vive con un tío cuya virtud es que a veces devuelve llamadas!*

Omezovací význam vyjadřují zejména příslovce, respektive částice *jen*, *jenom*, *jedině*, *pouze*, *toliko*, které se objevují na prvním místě ve větě druhé a omezují význam věty první. Omezovací význam mohou vyjadřovat taktéž souřadící spojky *jenže*, *jenomže* a *ledaže*. Věty, jež jsou uvozeny hypotaktickými spojkami, po nichž následuje kondicionál, se nazývají věty výjimečné, jež byly do analýzy zahrnuty, neboť je považujeme za rematické. Příklad této výjimečné věty znázorňuje věta (37c), kde věta vedlejší, jež je uvozena spojkou *leda*, vyjadřuje jedinou okolnost, za které by předcházející skutečnost platila. Jedná se o výjimečné věty pouze za předpokladu, že za hypotaktickou spojkou následuje kondicionál (37c), pokud ovšem následuje indikativ, pak dané věta nevyjadřuje výjimečnost, ovšem vymezuje rozsah platnosti věty, jež jí předchází (37d).⁷⁵

V celkovém počtu 59 příkladů se objevují dva typy vět, a to takové, kdy aktualizátor *leda* následuje určité slovo (37a) či kdy je *leda* součástí podmiňovacího spojkového výrazu (37d).

---

⁷⁵ Daneš, František – Grepl, Miroslav – Hlavsa, Zdeněk: *Mluvnice češtiny. 3, Skladba*, 1987, s. 460, 501.

- (37) a. *Leda* ve snu, hlupáku.
 b. *Leda* bych vzal omylem špinavé prádlo.
 c. *Tam se autem nedostanete, leda* byste jel velkou oklikou.⁷⁶
 d. *Soustavně se sportu nevěnuju, ledaže* si občas zahraju tenis.⁷⁷

V celkovém počtu 14 vět se aktualizátor *leda* neobjevil taktéž ve španělském textu. Vynechání tohoto aktualizátoru ve španělské větě můžeme pozorovat na příkladu vět (38a, b).

- (38) a. *Stvoření, která obývala tuto umírající planetu, hleděla do vesmíru pomocí zařízení, o kterých jsme mohli leda snít. / Los habitantes de este planeta moribundo miraban al espacio con sus instrumentos - soñando con un nuevo hogar.*
 b. *Problémy nastanou leda tam. / Si hay problemas empezarán por ahí.*

Tabulka č. 3 Lexikální španělské ekvivalenty výrazu *leda*

<i>sólo</i>	28x
<i>a menos</i>	9x
<i>únicamente</i>	1x
<i>apenas</i>	1x

Zdroj: vlastní zpracování

Po vyloučení těchto vět mi zbylo celkem 45 vět, na kterých jsem dále pozorovala různé lexikální ekvivalenty českého aktualizátoru *leda* ve španělských větách. Na následující tabulce můžeme vidět různá slova jakožto lexikální ekvivalenty společně s počtem výskytů v celkovém počtu 45 vět. Na první pohled je znatelné, že nejvíce se ve španělských větách objevuje příslovce *sólo*, stejně tak jako tomu bylo u předchozího aktualizátoru. Následně se nejčastěji objevuje spojení *a menos*. Na následujících příkladech (39) můžeme vidět příklady vět, ve kterých se objevují tyto lexikální řešení.

- (39) a. *Leda* bych vzal omylem špinavý prádlo. / *Sólo* que haya traído mi ropa sucia por error.

⁷⁶ DANEŠ, František - GREPL, Miroslav - HLAVSA, Zdeněk: op. cit., s. 501.

⁷⁷ DANEŠ, František - GREPL, Miroslav - HLAVSA, Zdeněk: op. cit.

b. *Ale dělníkům neudělají nic, **leda** že by je považovali za donašeče. / En cambio, a los trabajadores no les hacen nada, **a menos que** los consideren amarillos.*

c. *Ohňostroj se objeví tak **leda** na finančních trzích. / Y si hay fuegos artificiales, será **únicamente** en los mercados financieros.*

d. *Ten dokáže **leda** posunout židli! / Él es **apenas** capaz de dar vuelta a una silla.*

Stejně jako u předchozího aktualizátoru i zde má český aktualizátor *leda* španělský ekvivalent takové řešení, že dojde ve španělské větě ke změně polarity. Příklady vět s výrazy, jež mění polaritu španělských vět je možné vidět na příkladech (40).

Tabulka č. 4 Výrazy změny polarity

<i>ni</i>	2x
<i>no más que</i>	5x
<i>nada más que</i>	1x

Zdroj: vlastní zpracování

(40) a. ***Leda** ve snu, hlupáku. / **Ni** en sueño, loquillo.*

b. *Anděl se může vzbouřit proti svému bohu, ale tenhle poloviční anděl se bouří **leda** proti své matce. / El ángel puede volverse contra su dios, pero este medioángel **no** se vuelve **más que** contra su madre.*

c. *Jak vidíš, jazyk neklame, **leda** snad hlupáky. / Ves cómo el lenguaje no engaña **nada más que** a los idiotas.*

I zde, stejně tak jako tomu bylo u předchozího aktualizátoru, můžeme pozorovat změnu slovosledu, přičemž i v těchto případech je patrná tendence, kdy se španělský aktualizátor přesouvá před predikát (41a, b, c). Na příkladu věty (41a) se posouvá na počáteční pozici věty. V ostatních případech zůstává pozice totožná (41d, e, f) vzhledem k pozici českého aktualizátoru *leda*.

(41) a. *Tam by šel **leda** loupežník. / **Sólo** ladrones se atrevían a vivir allí.*

b. *Tvoje technika se hodí **leda** tak na štípání dříví. / Tu puño cortante **solo** sirve para cortar leña.*

c. Z těch Bretonek si už pamatuji **leda** název. / *De esas bretonas en la pradera sólo me acuerdo del título.*

d. **Leda** bych vzal omylem špinavý prádlo. / **Sólo** que haya traído mi ropa sucia por error.

e. Vedle něj se **leda** tak nervově zhroutíš. / *A su lado sólo conseguirás destrozarte los nervios.*

f. **Leda** ve snu. / **Sólo** en mis sueños.

5.3 Výlučně

Dalším aktualizátor, jež jsem zkoumala na základě lexikální analýzy, je aktualizátor *výlučně*. Z celkového počtu 60 vět jsem nevyloučila jedinou větu, neboť ve všech příkladech bylo dané slovo užito jako aktualizátor a překlad ve španělském jazyce se výrazně nelišil. Pouze v jediné větě byl ve španělské větě aktualizátor vypuštěn (42).

(42) a. Žádná instituce, společnost ani civilizace nedokáže přežít **výlučně** na autopilotovi. / *Ninguna institución, sociedad o civilización puede sobrevivir en piloto automático.*

Následující tabulka dále ukazuje, jaké lexikální ekvivalenty má český aktualizátor *výlučně*. Nejčastěji je užito slovo *exclusivamente*, a to v celkovém počtu 35 vět. Výraz *sólo* se vyskytl pouze u 9 vět. Na třetím místě, co se výskytu týče, je aktualizátor *únicamente*.

Tabulka č. 5 Různé lexikální španělské ekvivalenty výrazu *výlučně*

<i>exclusivamente</i>	35x
<i>sólo</i>	9x
<i>únicamente</i>	7x
<i>exclusiva</i>	2x
<i>completamente</i>	1x
<i>solamente</i>	1x
<i>totalmente</i>	1x

<i>exclusivamente</i>	35x
<i>puramente</i>	1x
<i>prácticamente</i>	1x
<i>exquisitamente</i>	1x

Zdroj: vlastní zpracování

Ve většině případů je slovo *výlučně*, jež je řazeno do slovního druhu adverbíí, překládáno taktéž adverbium. Pouze v jednom případě je přeloženo přídavným jménem, a to adjektivem *exclusiva*, jež se objevuje v celkovém počtu 2 vět, a které můžeme vidět na následujících příkladech (43).

(43) a. *Kraj Paňdžáb byl pobouřen, protože vyžadoval zřízení státu s **výlučně** paňdžským jazykem. / La región de Punjab estaba agitada porque reclamaba un estado de **exclusiva** habla punjabí.*

b. *Unijní politika se musí vyrovnat nejen s dobře známými rozdíly mezi starými a novými členskými státy, ale i s důsledky honby **výlučně** za krátkodobými zisky. / La políticas comunitarias también deben enfrentarse no sólo a los famosos desfases entre antiguos y nuevos Estados miembros, sino también a las consecuencias de la búsqueda **exclusiva** del beneficio a corto plazo.*

Výraz, jež jsme zaznamenali v analýze předchozích dvou aktualizátorů, je výraz *exquisitamente*, jež se u daného aktualizátoru objevil v celkovém počtu 1 věty. Příklad této věty můžeme vidět na následujícím příkladě (44).

(44) *Z **výlučně** fotbalového hlediska šlo o politováníhodnou bizarnost. / Desde un punto de vista **exquisitamente** futbolístico, se trataba de una rareza deplorable.*

Dalším předmětem mého zkoumání bylo postavení daného aktualizátoru ve španělském jazyce. V celkovém počtu 5 vět se aktualizátor přesunul před predikát (45a) ve španělštině, v 1 větě se přesunul za podstatné jméno (45b) oproti české větě a ve 2 větách se španělský aktualizátor přesunul na úplný konec věty (45c).

- (45) a. *V Německu existuje mnoho továren na bioplyn, které vyrábějí **výlučně** elektrinu. / En Alemania hay muchas plantas de biogás, en las que **sólo** se produce electricidad.*
- b. *A to natolik, že když se před lety přestěhovali do Orbassana a on se dozvěděl, že místní škola je smíšená, postavil se proti tomu, aby ji jeho dcery navštěvovaly, a raději je posílal do Sanganu, deset kilometrů vzdálené vesnice, do **výlučně** dívčí školy. / Tanto es así que años atrás, al instalarse en Orbassano y enterarse de que la escuela del pueblo era mixta, se negó a que sus hijas la frecuentasen y optó por mandarlas a Sangano, una población a diez kilómetros de distancia, a un colegio **exclusivamente** femenino.*
- c. *Objevil jsem v sobě sklony k předvídaní **výlučně** neblahých důsledků. / Hedescubierto en mí una inclinación a prever las consecuencias malas, **exclusivamente**.*

5.4 Stěží

Již čtvrtým analyzovaným aktualizátorem v pořadí je výraz *stěží*. I tento aktualizátor jsem podrobila analýze v rovině lexika, přičemž jsem z celkového počtu 60 vět zkoumala, zda se výraz *stěží* objevovaný v českých větách, objevuje taktéž ve větách španělských a na jaké pozici, zda jsou tedy pozice těchto aktualizátorů totožné. Z celkového počtu vět jsem nevyřadila jedinou větu, neboť ve všech se objevovalo dané slovo jako aktualizátor, stejně tak jako v paralelních španělských větách, přičemž výraz *stěží* byl přeložen několika způsoby, ne vždy jako aktualizátor, ovšem z analýzy jsem tyto věty nevykloučovala právě pro ilustraci různých způsobů překladu tohoto výrazu. Z počtu 60 vět se v překladu neobjevoval daný výraz v celkovém počtu 9 vět, kdy bylo dané vyjádření tohoto prvku naprosto vynecháno. Zde můžeme vidět příklady vět (46), v nichž se ve španělských paralelních větách aktualizátor neobjevuje. Výraz *stěží* v českém jazyce značí určitou negativnost. Na následujících větách lze taktéž pozorovat, že pokud se v české větě objeví výraz *stěží*, jež značí negativnost, pak lze v paralelní španělské větě pozorovat opačnou polaritu.

- (46) a. *Funkční, ale **stěží** zázračné. / Funcionan, pero no son milagrosos.*

b. *Význam tohoto rozhodnutí lze stěžít přecenit. / No se puede sobreestimar la im-portancia de esa decisión.*

V následující tabulce můžeme vidět ekvivalenty českého aktualizátoru *stěžít* společně s četností výskytu v celkovém počtu 60 vět. Na první pohled je znatelné, že nejčastěji se ve španělských paralelních větách užíval výraz *apenas*, a to ve více než polovině vět. Druhým nejčastějším aktualizátorem, jež je taktéž jako slovo *apenas* (47a) řazen mezi příslovce, je výraz *difícilmente* (47b), jež se v dané analýze objevil v celkem 6 větách. Dalšími výrazy, jež patří také mezi příslovce a jež se objevují pouze v jediné větě v analýze, jsou adverbia *muy* (47c), *prácticamente* (47d), *escasamente* (47e), *casi* (47f) a *propiamente* (47g).

Tabulka č. 6 Různé lexikální ekvivalenty výrazu *stěžít*

<i>apenas</i>	35x
<i>difícilmente</i>	6x
<i>difícil</i>	2x
<i>muy</i>	1x
<i>con dificultad</i>	1x
<i>prácticamente</i>	1x
<i>escasamente</i>	1x
<i>casi</i>	1x
<i>no propiamente</i>	1x
<i>nada</i>	1x
<i>ningún</i>	1x

Zdroj: vlastní zpracování

V analýze se ve dvou větách objevila dále dvě adjektiva, jimiž byl výraz *stěžít* překládán v paralelních španělských větách, a to jsou přídavná jména *difícil* (47h) a *ningún* (47ch).

(47) a. *Ježíši, stěžít se zvládnou postarat sama o sebe. / Dios, apenas puedo cuidar de mi misma.*

b. *Tam odkud pocházím by si to **stěží** vykládali jako ... / En mi país, eso **difícilmente** sería interpretado como...*

c. *Vatikán by byl **stěží** tak hodnověrný. / Del Vaticano no sería **muy** plausible.*

d. *Nemám zápis v trestním rejstříku, jsem **stěží** plnoletá a jednala jsem v legitimní sebeobraně. / Yo no tenía antecedentes, era **prácticamente** menor de edad y había actuado en legítima defensa.*

e. *To je úloha, na kterou je desítky let americké převahy **stěží** připravily. / Es un papel para el cual décadas de supremacía norteamericana **escasamente** los prepa raron.*

f. ***Stěží** ted' chodí. / Ahora **casi** no puede andar.*

g. *Harry měl ovšem pocit, že tyhle Přípravy lektvarů pro pokročilé, které kdysi patřily princovi dvojí krve, lze **stěží** považovat za učebnici. / Sin embargo, Harry opinaba que el ejemplar del Príncipe Mestizo no era **propiamente** un libro de texto.*

h. *Nicméně bylo lze **stěží** zaznamenat stejně silnou motivaci k řešení obtížných, ale důležitých politických problémů. / Sin embargo, resulta **difícil** encontrar la misma motivación para resolver problemas políticos difíciles pero igualmente importantes.*

ch. *Za takových okolností **stěží** překvapí, že ekologické hnutí - jakkoli je mocné - nemá žádný jasně vymezený cíl. / En circunstancias así no es **ninguna** sorpresa que el movimiento ecologista, aunque poderoso, carezca de objetivos definidos.*

Český aktualizátor *stěží* má ekvivalent i v jiných slovních druzích, jak je zřejmé z výše zmíněné tabulky, a to v podstatných jménech a slovesech. Pokud hovoříme o podstatných jménech, pak je daný aktualizátor překládán dvěma substantivy, a to výrazem *nada* (48a) a slovním spojením *con dificultad* (48b), přičemž ve větě (48b) je pro větší míru nejistoty použit navíc kondicionál.

(48) a. *Tam určitě spadl do jezera nebo do řeky a skončil tragicky, i když **stěží** předčasně. / Allí, sin duda habría caído en un estanque o en un río, encontrando un fin trágico, aunque **nada** prematuro.*

b. *Těch několik málo případů úspěchu se událo v zemích, které pochodovaly podle svých vlastních bubnů - a které lze jen stěží nazvat modelovými potomky neoliberalismu. / Los pocos ejemplos de éxito se dieron en países que no siguieron la corriente y que con dificultad serían modelos ejemplares del neoliberalismo.*

Na základě dané analýzy jsem stejně tak jako u předchozích případů, mohla zkoumat slovoslednou změnu, jež nastala v rámci překladu do španělského jazyka. Po odečtení 9 vět v nichž byl aktualizátor vynechán, zůstalo 51 vět, ve kterých jsem zkoumala změnu pozice výrazu ve španělské větě oproti větě české. Z celkového počtu 51 vět se pouze ve 2 větách lišila pozice výrazu: tyto dvě věty můžeme vidět na následujícím příkladě. U věty (49a) lze pozorovat, že v české větě je aktualizátor *stěží* na prvním místě, přičemž v paralelní španělské větě se výraz *casi no*, jímž je dané české slovo překládáno, posunul na místo druhé ve větě. Ve větě (49b) lze pozorovat opačný stav. Ve větě české se výraz *stěží* objevuje na předposledním místě ve větě, přičemž ve španělském paralelním textu je výraz *apenas* na samém počátku. V českém jazyce je sloveso na konci jako nositel rematické informace, v jazyce španělském toto postavení není možné.

(49) a. *Stěží ted' chodí. / Ahora casi no puede andar.*

b. *Sama tomu stěží věřím. / Apenas lo creo yo misma.*

5.5 Jen

Dalším restriktivním aktualizátorem, jež jsem podrobila analýze, je výraz *jen*. Z celkového počtu 60 vět jsem vyloučila jedinou větu, jež můžeme zařadit mezi ustálené vazby (50). V 8 případech se ve španělských paralelních větách neobjevil výraz, jež by odpovídal českému aktualizátoru *jen*.

(50) *Jen žádnou lítost. / Nada de lástima.*

Následující tabulka ukazuje, jakými lexikálními prvky byl aktualizátor *jen* překládán a v kolika případech se objevoval z celkového počtu 60 vět.

Tabulka č. 7 Různé lexikální ekvivalenty výrazu *jen*

<i>solo</i>	41x
<i>apenas</i>	2x
<i>simplemente</i>	2x
<i>solamente</i>	2x
<i>no más que</i>	2x
<i>únicamente</i>	1x
<i>puro</i>	1x
vytýkací konstrukce	1x

Zdroj: vlastní zpracování

Na první pohled je zřejmé, že daný výraz je nejčastěji překládám slovem *solo*, jež se objevilo ve více než polovině vět. Příklad takové věty můžeme vidět na následující ukázce (51). Dalšími výrazy, jež se v analýze objevily v mnohem menším počtu než slovo *solo*, jsou adverbia *apenas*, *simplemente*, *solamente*, *únicamente* a *puro*. Dále se v celkovém počtu 2 vět v analýze objevilo slovní spojení *no más que*, jež ukazuje změnu polarity v paralelní španělské větě oproti větě české. V jedné větě byl aktualizátor *jen* přeložen pomocí vytýkací konstrukce, jak můžeme vidět na následujícím příkladu.

(51) *Viděl však jen prach. / Pero todo lo que vio fue polvo.*

I v případě aktualizátoru *jen* jsem na základě analýzy zkoumala rozdíly v postavení daných slov v české a paralelní španělské větě. Ve 38 případech je postavení španělského slova, jež odpovídá výrazu *jen*, totožné. Příklad tohoto stejného postavení je znázorněn na příklady (52a). Dále se v analýze objevuje věta, na níž je znatelná změna slovosledu, kdy jasně vidíme, že v českém jazyce se *réma* objevuje na konci věty oproti španělském jazyce (52b). Na příkladu (52c) můžeme pozorovat takovou větu, kdy se ve španělském jazyce mění taktéž slovosled a v českém jazyce je rematizované sloveso do španělského jazyka převedeno jako vytýkací konstrukce. V neposlední řadě se zde objevují příklady vět, a to 8 z celkového počtu 60 vět, ve kterých se v paralelních španělských větách mění postavení aktualizátoru tak, že se posouvá před sloveso (52c, d).

(52) a. *Je to **jen** příběh, Kitty. / Es **puro** cuento, Katie.*

b. *V tomto ohledu je třeba nejprve uvést, že brzy po zahájení řízení navrhl Indii za srovnatelnou zemi **jen** jeden vyvážející výrobce z ČLR a tento návrh nebyl dostatečně odůvodněn, protože jediným předloženým argumentem byla podobnost nákladů práce v ČLR a Indii. / Al respecto, cabe señalar en primer lugar que, poco después del inicio del procedimiento, **sólo** uno de los productores exportadores chinos propuso la India como país análogo, pero esta solicitud estaba insuficiente-mente motivada, ya que el único argumento presentado era el nivel similar de los costes laborales en China y en la India.*

c. *Jsem **jen** unavená. / **Simplemente** estoy cansada.*

d. *Potřebuji **jen** tenhle klacek. / **Sólo** necesito esa cosa.*

5.6 Toliko

Dalším aktualizátorem, jež podroben mé analýze, je výraz *toliko*. Z celkového počtu 60 vět jsem vyloučila následující případy: ve větách (53a, b) není výraz *toliko* použit ve významu aktualizátoru, dále jsem vyloučila větu (53c), kde nastává změna větného vzorce, přestože je zachován sém výlučnosti *solamente* a vyloučila jsem taktéž větu (53d), kterou nelze použít do analýzy z důvodu posunu v překladu. Dále jsem vyloučila věty, ve kterých se v paralelních španělských větách neobjevoval výraz, jež by odpovídal českému aktualizátoru *toliko*. Z celkového počtu 60 vět jsem tedy vyloučila vět 8.

(53) a. *Nebylo to riskantní s **toliko** děvčaty v továrně?*

b. ***Toliko** k teorii.*

c. *Vyžije se svým druhovým rozmachem, gehož gsme svědky, - nebo gest **toliko** na prahu své evoluce a chystá se teprv staupat. / Estará satisfecha con su florecimiento actual, de que somos testigos... o estamos en el umbral de su evolución y esto es, **solamente**, la preparacion para llegar quién puede saber adonde.*

d. *Cílem je pro ně od té chvíle přeměna sociálního okolí (většinou složeného z rodi-čů) **toliko** na otroky podřízené i sebemenším projevům jejich tužeb. / Su objetivo, entonces, es transformar a los personajes de*

su entorno social (por lo general com-puesto por sus padres) en otros tanto esclavos sometidos al menor de sus deseos.

Tabulka č. 8 Lexikální španělské ekvivalenty výrazu *toliko*

<i>solo</i>	35x
<i>simplemente</i>	4x
<i>solamente</i>	3x
<i>tan solo</i>	2x
<i>apenas</i>	2x
<i>únicamente</i>	1x
<i>meramente</i>	1x
<i>única</i>	1x
<i>puramente</i>	1x
<i>una sola vez</i>	1x
<i>no puede ser más que</i>	1x

Zdroj: vlastní zpracování

Zbylé věty jsem dále analyzovala, přičemž v první řadě jsem zkoumala různé lexikální varianty ve španělské větě odpovídající výrazu *toliko*. Předchozí tabulka ukazuje způsoby překladu společně s počty výskytů. Na první pohled je zřejmé, že nejčastěji se ve španělských větách vyskytovalo slovo *solo*, a to ve více než polovině případů. Jedno z dalších řešení, jak přeložit český aktualizátor *toliko*, je pomocí spojení *una sola vez*, kdy sém výlučnost přechází do adjektiva (54a). Dále se zde vyskytla také věta, ve které dochází ke změně polarity pomocí spojení *no...más que* (54b). Na příkladu věty (54c) můžeme pozorovat velmi zajímavý překlad do španělského jazyka, přičemž v první větě se český aktualizátor objevuje dvakrát a ve větě španělské je taktéž přeložen dvakrát, ne pouze jednou.

- (54) a. *Dva dny nato, a den svatého Štěpána, místo abych myslel na blahoslavenou smrt - způsobenou kamením a oblázky drahocennějšími než jakékoli zlato - tohoto prvního mučedníka náboženství, jehož kříž, píšu dvanáctkrát slovo ZLATO v hlášení,*

kde je **toliko** jedna zmínka o Pánubohu... / ... del primer Mártir de la religión cuya cruz se ostenta en nuestras velas, escribo doce veces la palabra ORO, en relato donde se menciona **una sola vez** al Señor...

b. To znamená, že snížení rizika převedeného kapitálu by mohlo být **toliko** výsledkem vyššího rizika pro zemi jako podílníka společnosti WestLB. / Esto significa que la reducción del riesgo del capital cedido **no puede ser más que** el resultado de un mayor riesgo para el estado federado en su calidad de accionista del WestLB.

c. Tančil **jedině** s nimi, pokud jde o dcery a neprovdané ženy, **toliko** k nim na několik vteřin sklonil svou vysokou postavu... / Bailó **solo** con ellas y **solo** aceptó inclinar unos segundos sobre hijas y solteras...

Dále jsem zkoumala postavení daných aktualizátorů, stejně tak jako tomu bylo u předešlých analýz. Z celkového počtu 52 vět se u 37 z nich neměnilo postavení aktualizátorů. Měnilo se tedy u 15 případů, přičemž jsme pozorovali takové tendence, že se aktualizátor ve španělské větě posouval před predikát. Ukázkou takového posunu můžeme vidět na příkladu věty (55).

(55) Nezabývám se **toliko** samotnou finanční krizí. / No **solo** estamos afrontando...

5.7 Pouze

Tabulka č. 9 Různé lexikální ekvivalenty výrazu *pouze*

<i>solo</i>	33x
<i>solamente</i>	7x
<i>únicamente</i>	4x
<i>meramente</i>	2x
<i>apenas</i>	2x
<i>puro</i>	1x
<i>sencillamente</i>	1x
<i>única</i>	1x
<i>no es más que</i>	1x

Zdroj: vlastní zpracování

Dalším aktualizátorem, jež jsem na základě analýzy pomocí paralelního korpusu zkoumala, je restriktivní aktualizátor *jenom*. Analýzu jsem prováděla na celkovém množství 60 vět. V 6 případech se aktualizátor v paralelní španělské větě neobjevoval. Následující tabulka ukazuje různá lexikální ekvivalenty společně s počty výskytů. Na první pohled je zřejmé, že výraz pouze se v paralelních španělských větách má ekvivalent nejčastěji v aktualizátoru *solo*, a to celkem v 33 větách. Druhým nejčastěji vyskytovaným výrazem je slovo *solamente*, na třetím místě, co se počtu výskytů týče, je výraz *únicamente*, jež se vyskytl celkem ve 4 větách. Dalšími adverbii, jež byl český aktualizátor překládán, jsou příslovce *meramente*, *apenas* a *sencilamente*.

I v tomto případě se v analýze objevily dvě věty, v nichž byla v překladu jako lexikální varianty použita přídavná jména. Těmito adjektivy jsou výrazy *única* (56a) a *puro* (56b). Dále se zde objevuje věta, ve které dochází ve španělském překladu ke změně polarity oproti českému originálu za pomoci slovního spojení *no es más que* (56c).

- (56) a. *Tentokrát to však nedělal s vypočítavým záměrem, aby ho spatřila, nýbrž pouze s přáním, by spatřil ji... / ... pero no con la intención calculada de que ella lo viera, sino con la única de verla para saber que continuaba en el mundo.*
- b. *... udržoval protesty v tisku při životě jen a pouze svými telegramy. / ...mantuvo la protesta viva en la prensa a puro pulso de telegramas.*
- c. *Zlato je pouze znakem a obvyklým nástrojem pro aplikaci hodnoty věcí. / El oro no es más que el signo y el instrumento usual para poner en práctica el valor de las cosas.*

Dále jsem zkoumala postavení daných aktualizátor v paralelních větách. Postavení aktualizátorů se nelišilo v celkovém počtu 19 vět. Změna postavení nastala celkem u 33 případů, přičemž i zde lze pozorovat tendence, kdy se aktualizátor ve španělské větě staví před predikát oproti větě české, kde je aktualizátor postaven za přídavným jménem, což můžeme pozorovat na následujících příkladech (57a, b).

- (57) a. *Pan Rabe si může vzít pouze jednoho asistenta. / El Sr. Rabe solo puede llevar un asistente.*
- b. *Tento úkol můžeme řešit pouze při vzájemné spolupráci. / Solo podemos enfrentarlo si trabajamos en conjunto.*

5.8 Jediný

Dalším českým aktualizátorem, jež jsem ve své práci zkoumala, je výraz *jediný*. Analýze jsem podrobila celkový počet 60 vět a vyloučila jsem celkem 6 vět, v nichž se ve španělských paralelních větách nevyskytuje výraz, jež by odpovídal českému aktualizátoru *jediný*. Příklad takové věty můžeme vidět na následující ukázce (58).

(58) *Tohle je naše **jediná** šance. / Es nuestra oportunidad.*

Následující tabulka znázorňuje jednotlivé lexikální ekvivalenty výrazu *jediný*, jež se objevují v paralelních španělských větách. Na první pohled je zřejmé, že nejčastěji má slovo *jediný* ekvivalent ve výrazu *solo*, jež se v celkovém počtu 54 vět objevilo ve 32 případech (59a). Druhým, nejčastěji se vyskytujícím výrazem, je výraz *único*, který se vyskytoval v celkovém počtu 18 vět (59b). V jediné větě se jako lexikální ekvivalent výrazu *jediný* vyskytlo slovo *solamente*. I v této analýze jsem mohla na celkovém počtu 3 vět pozorovat změnu polarity ve španělské větě oproti větě české, a to v důsledku užití výrazu *ni* jako lexikálního ekvivalentu slova *jediný* (59c).

Tabulka č. 10 Různé lexikální ekvivalenty výrazu *jediný*

<i>solo</i>	32x
<i>único</i>	18x
<i>solamente</i>	1x
<i>ni</i>	3x

Zdroj: vlastní zpracování

(59) a. *Byl spisovatelem **jediné** knihy. / Era autor de un **solo** libro.*

b. *Jsi **jediná** osoba na světě, která pije a bere drogy. / Eres la **única** en el mundo que toma drogas y alcohol.*

c. *Měl jen **jedinou** neřest. / **Solamente** tenía un vicio muy particular.*

d. ***Jediné** slovo není pravdivé. / **Ni** una palabra es verdad.*

Celkem u 2 vět jsem mohla pozorovat ve španělském překladu dvojí užití aktualizátoru, jež jsou lexikálními ekvivalenty výrazu *jediný*. Na následujícím příkladu věty můžeme vidět, že v české větě je užit pouze jeden aktualizátor, a to výraz *jediný*, jež se v paralelní španělské větě objevuje celkem 2x, a to pomocí výrazů *ni* a *solo*.

(60) *A není jisté, jestli koupí **jediný** pomeranč. / Puede ser que no compre **ni** una **sola** naranja.*

Další faktor, jež jsem na základě dané analýzy zkoumala, je změna postavení aktualizátoru ve španělské větě oproti větě české. Z celkového počtu 54 vět se postavení aktualizátoru lišilo pouze u jediné věty, a to tehdy, když byl v paralelní větě použit aktualizátor *solamente* (59c), jež má tendenci stát před predikátem.

5.9 Akorát

V pořadí devátým aktualizátorem, jež jsem analyzovala, je výraz *akorát*. Analýzu jsem prováděla na celkovém počtu 60 vět. Nejprve jsem vyloučila větu (61a), kde není slovo *akorát* užit ve významu aktualizátoru, neboť tento výraz se v českém jazyce užívá taktéž jako synonymum pro spojení “nad hlavu či dost”. Dále jsem vyřadila větu (61b), kde je znatelný posun významu v překladu, a tudíž tato věta není vhodná pro můj výzkum. V celkovém počtu 7 vět se v paralelní španělské větě nevyskytoval výraz, jež by byl lexikálním ekvivalentem slova *akorát*. Ukázkou této věty můžeme pozorovat na příkladu (61c).

(61) a. *Zorra už mám tak **akorát** a myslím, že přišel čas udělat za jeho příběhem závěrečnou tečku.*

b. *Nejsme zodpovědný **akorát** za krupobití, zemětřesení a černej kašel. / ¿Somos responsables del granizo, los terremotos y las alergias?*

c. *Znetvořte mu obličej, popalte mu záda a nechte mu **akorát** řidičák. / Destrozadle la cara y las manos y dejadle este carnet.*

Následující tabulka ukazuje různé lexikální ekvivalenty aktualizátoru *akorát* společně s počtem výskytů daného řešení. Na první pohled je zřejmé, že nejčastěji se vyskytoval aktualizátor *solo*, a to v celkovém počtu 34 vět. Ukázky takové věty, kdy je v paralelní španělské větě použit právě tento výraz, můžeme vidět na příkladu (62a). Dalšími adverbii, jež jsou užitý jako další lexikální ekvivalenty, jsou příslovce *solamente* (62b), *apenas* (62c), *salvo* (62d), *exactamente* (62e), *precisamente* (62f).

Tabulka č. 11 Různé lexikální ekvivalenty výrazu *akorát*

<i>solo</i>	35x
<i>solamente</i>	2x
<i>único</i>	1x
<i>lo único</i>	4x
<i>apenas</i>	2x
<i>salvo</i>	1x
<i>exactamente</i>	1x
<i>precisamente</i>	1x
<i>no más que</i>	2x
<i>nomás</i>	1x
<i>condicional</i>	1x

Zdroj: vlastní zpracování

- (62) a. *Budu **akorát** řídit ulici. / **Sólo** podré dirigir el tráfico.*
- b. *Za dvě minuty můžeš udělat **akorát** tak “sasumi”. / Dentro de dos minutos puedes hacer **solamente** “sasumi”.*
- c. *Užij si polární počasí, **akorát** začíná. / Que disfrites el invierno polar; **apenas** empieza.*
- d. *Zatím na mne nezaútočil nikdo, **akorát** jeden drak. / Nadie ha intentado atacarme ahora, **salvo** un dragón.*
- e. *Strýc Pepin radostně hlásil, že saze mu jsou **akorát** po prsa. / El tío le informó de buen humor que el hollín le llagaba **exactamente** hasta el pecho.*
- f. *A tu držíš **akorát** v ruce. / Lo tienes **precisamente** en la mano.*
- g. *Potřebuji **akorát** dokumentaci. / **Lo único** que necesito son algunos papeles.*

h. *Kvůli idiotům, co dokážou akorát tak poslouchat toho vousáče. / Por culpa de unos imbéciles que lo único que quieren es ebedecerle al barbudo.*

ch. *Vydáváme certifikáty, o kterých víme, že mají akorát tak hodnotu papíru, na kterém jsou vytištěné. / Emitimos certificados de los que conocemos que no tienen más valor que el del papel sobre el que están redactados.*

i. *Taková tmavší, má akorát dobrý nohy. / Es una morenita, nomás que buenas piernas.*

j. *EFSF tak akorát dostačuje jako garance veřejného dluhu čtyř problémových zemí, ale rozhodně už ne pasiv tamních bankovních sektorů. / El FEEF podría ser suficiente para garantizar la deuda pública de los cuatro países con problemas, pero no, desde luego, para las obligaciones....*

Mezi lexikálními ekvivalenty jsme identifikovali taktéž adjektiva, jak je možné vidět ve výše zmíněné tabulce, a to přídavná jména *único*, jež se ve valné většině vět objevuje společně se zájmenem *lo* (62e, h). I v této analýze se objevují celkem 3 věty, ve kterých jsem mohla pozorovat opačnou polaritu paralelní španělské věty oproti větě české. Tato polarita byla zapříčiněna použitím slovního spojení *no más que* (62ch), a to celkem ve 2 případech, a dále slova *nomás* (62i), jež se objevilo pouze v jediné větě z celkového počtu 60. V neposlední řadě se v analýze objevil takový případ věty, kdy je český aktualizátor *akorát* překládán za pomoci kondicionálu, u níž lze předpokládat, že sémantická informace vyjádřená českým aktualizátorem má svůj ekvivalent v kondicionálu užitém ve španělském jazyce ve funkci tzv. probabilitivu (62j).⁷⁸

Dalším faktorem, jež jsem na základě analýzy zkoumala, je rozdíl v postavení daných aktualizátorů v paralelních větách. V celkovém počtu 27 případů se pozice nelišila, aktualizátor se v české větě vyskytoval na stejném místě jako jeho lexikální ekvivalent v paralelní větě španělské (63a). Celkem ve 24 případech se pozice daných aktualizátorů naopak lišila, přičemž ve daných větách lze pozorovat takové tendence, kdy se aktualizátor staví před sloveso. Tento příklad lze pozorovat na větě (63b),

---

⁷⁸ ZAVADIL, B.: *Historia de la lengua española: Introducción a la Etimología*. Praha, 2015.

kde se v české větě aktualizátor *akorát* nachází za slovesem, ale v paralelní větě španělské se objevuje na prvním místě ve větě, tedy před slovesem.

(63) a. *Tvůj vztek a pomsta **akorát** ublížila těm, co miluješ.* / *Tu ira y y tu venganza **solo** dañarán a quienes amas.*

b. *Budu **akorát** režírovat ulici.* / ***Solo** podrá dirigir el tráfico.*

5.10 Čistě

V pořadí desátým aktualizátorem, jež jsem ve své práci analyzovala, je aktualizátor *čistě*. Analýzu jsem prováděla na celkovém množství 60 vět, přičemž jsem v první řadě musela vyloučit takové případy, celkem 2, kdy slovo *čistě* nebylo použito jako aktualizátor, nýbrž jako adverbium. Příklad použití daného výrazu ve smyslu příslovce můžeme vidět na příkladu věty (64a). Dále jsem vyloučila věty, celkem 2, kde se v paralelních španělských větách nevyskytoval lexikální ekvivalent aktualizátoru obsaženém v české větě (64b). Po vyloučení těchto případů zůstalo 53 vět, na kterých jsem dále zkoumala lexikální ekvivalenty českého aktualizátoru a postavení těchto slov ve větách.

(64) a. *Vypadal **čistě** oblečený.*

b. *Náš vztah je **čistě** pracovní.* / *Esto es una relación de trabajo.*

Následující tabulka zobrazuje různé lexikální ekvivalenty pro aktualizátor *čistě*, jež se objevují v paralelních španělských větách, a počty výskytů daného slova. Nejčastěji vyskytujícím se výrazem je adverbium *puramente* (65a), jež se objevilo celkem ve 22 větách. Dalšími lexikálními ekvivalenty, které patří ke slovnímu druhu příslovce, jsou výrazy *exclusivamente* (65b), *simplemente* (65c), *meramente* (65d), *únicamente* (65e), *solo* (65f), *solamente* (65g), *sencillamente* (65h) a *claramente* (65ch). Mezi lexikálními ekvivalenty se nacházejí taktéž přídavná jména *puro* (65i) (adjektivum nejčastěji se vyskytující), dále *exclusivo* (65j) a *simple* (65k), jež se vyskytly pouze v jediné větě. Velmi zajímavý je příklad věty (65l), kde můžeme pozorovat v české větě použití dvou aktualizátorů za sebou pro posílení významu, přičemž španělská paralelní věta obsahuje rovněž dva aktualizátory. Oproti tomu na příkladu věty (65b) můžeme vidět, že v české větě následují za sebou dva aktualizátory, a to *čistě* a *jen*, které společně zvyšují význam, ovšem v paralelní španělské větě se objevuje pouze jeden aktualizátor, a to *exclusivamente*.

Tabulka č. 12 Různé lexikální ekvivalenty výrazu *čistě*

<i>puramente</i>	22x
<i>exclusivamente</i>	9x
<i>simplemente</i>	3x
<i>meramente</i>	1x
<i>únicamente</i>	2x
<i>solo</i>	3x
<i>puro</i>	9x
<i>exclusivo</i>	1x
<i>solamente</i>	2x
<i>simple</i>	1x
<i>sencillamente</i>	2x
<i>claramente</i>	1x

Zdroj: vlastní zpracování

- (65) a. *Kromě pláče způsobeného čistě fyzickou bolestí neuronila ani slzu. / Aparte de las lágrimas causadas por el dolor puramente físico...*⁷⁹
- b. *Mohl bych se věnovat čistě jen psaní esejů. / Podría dedicarme exclusivamente a escribir ensayos.*
- c. *Toto rozhodnutí je v každém případě čistě politické... / En cualquier caso, esta decisión es puramente política...*
- d. *V dnešní době intenzivní komercializace sportu a skutečnost, že byl sport otevřen čistě komerčním sektorům... / Hoy en día, la intensa comercialización del deporte y su apertura a sectores meramente comerciales...*
- e. *Čistě bylinná. / Únicamente a base de plantas.*
- f. *Čistě byznys. / Era sólo un negocio.*

⁷⁹ Tento aktualizátor v českém jazyce nerozvíjí vlastní téma.

g. **Čistě** umění. / *El arte solamente.*

h. ... *odvolat myšlenku je něco nemožného, čistě slovního...* / ... *renegar de una idea es algo imposible, sencillamente verbal...*

ch. ... *kvůli gestu vnímanému jako symbolické a čistě politické povahy.* / ... *a causa de un gesto que es de naturaleza simbólica y claramente política.*

i. *My tancujeme čistě pro potěšení.* / *Bailamos por puro gusto.*

j. *Jde o zaměření se čistě na úspornou politiku...* / *Un enfoque exclusivo en una política...*

k. *Možná vztah mezi nimi byl čistě pracovní.* / *Igual lo suyo era simple relación...*

l. *Jde čistě a jen o omílání Ústavní smlouvy...* / *Se trata pura y simplemente del retorno del Tratado...*

Na základě dané analýzy jsem dále zkoumala rozdíly v postavení aktualizátorů v daných větách. Z celkového počtu 53 vět se postavení aktualizátorů lišilo pouze ve 4 případech. Stejně postavení výrazů v české a španělské větě můžeme názorně pozorovat na příkladu věty (65e), kde se oba aktualizátory nacházejí na první pozici ve větě, v české větě je na prvním místě výraz *čistě* a v paralelní větě španělské slovo adverbium *únicamente*. Rozdílné postavení jsem pozorovala celkem u 4 případů, přičemž demonstraci takových vět můžeme pozorovat na příkladě věty (65g). Na tomto příkladu se v české větě aktualizátor *čistě* nachází na první pozici ve větě, ale v paralelní španělské větě se nachází až na posledním místě ve větě.

5.11 Zrovna

Dalším aktualizátorem, v pořadí již jedenáctým, jež jsem analyzovala, je aktualizátor *zrovna*. Analýzu jsem prováděla na celkovém množství 60 vět. Nejprve jsem vyloučila takové případy (celkem 11), kde v paralelních španělských větách je aktualizátor *zrovna* překládán slovesnou vazbou *acabar de+infinitiv*. Příklad takového užití můžeme vidět na příkladu věty (66). Po vyloučení těchto vět zůstalo celkem 49 příkladů, na kterých jsem pozorovala lexikální ekvivalenty výrazu *zrovna* ve španělských paralelních větách a následně změny v postavení těchto aktualizátorů.

- (66) *Hned potom jsem si vzpomněl na šikovatele, co ho **zrovna** před chvílí, jak nám řekl ten posel, rozstříleli na kusy. / Justo después, pensé en el serjento, que **acababa de** reventar, como nos había dicho el otro.*

Z počtu 49 vět se v celkovém počtu 43 případů v paralelní španělské větě neobjevoval lexikální ekvivalent českého aktualizátoru *zrovna*. Ze všech 11 již analyzovaných aktualizátorů je toto případ, kdy se v paralelní španělské větě nejčastěji vypouští aktualizátor, jež by odpovídal aktualizátoru ve větě české. Pouze u šesti případů se ve španělské větě objevily lexikální ekvivalenty českého výrazu, a to výrazy *precisamente* (67a) (v celkovém počtu 4 vět), výrazy *solo* (67b) a *exactamente*, jež se každý objevily v analýze pouze v 1 případě.

- (67) a. *Nevím, zda jste si to všimli, ale já nejsem **zrovna** typ plesové královny. / No sé si se han fijado, pero no soy **precisamente** la reina del baile.*
- b. *... proč pálí **zrovna** katalánské knihy? / Porque está quemando **solo** libros catalanes?*

6. Celkový náhled

Následující tabulka znázorňuje jednotlivé lexikální ekvivalenty českého aktualizátoru. Nejčastěji se vyskytujícím ekvivalentem českých aktualizátorů je slovo *solo*, jež se jako lexikální ekvivalent nejčastěji objevilo u 7 českých aktualizátorů z celkového počtu 11, jimiž jsou výrazy: *jenom*, *leda*, *jen*, *toliko*, *pouze*, *jediný*, *akorát*. Co se počtu výskytů týče, pak se aktualizátor *solo* neobjevil nejčastěji u výrazů *výlučně*, neboť zde je nejčastěji se vyskytující ekvivalent slovo *exclusivamente*, dále u slova *stěží*, zde se nejčastěji vyskytoval výraz *apenas*, dále výraz *čistě*, dle tabulky je zde nejčastěji se vyskytující ekvivalentem slovo *puramente* a v poslední řadě výraz *zrovna*, neboť právě u tohoto výrazu se nejčastěji objevovalo slovo *precisamente*. Výraz *solo* se jako lexikální ekvivalent neobjevil ani v jediné větě u českého výrazu *stěží*, což znamená, že u výrazů *výlučně*, *čistě* a *zrovna* sice nebyl nejčastěji se vyskytující lexikální ekvivalentem, avšak v analýze se jako lexikální varianta daného výrazu objevil. Dalším nejčastěji se vyskytující ekvivalentem českých aktualizátorů je výraz *solamente*, jež se nevyskytl pouze u 3 českých výrazů z celkového počtu 11, a to u výrazů *leda*, *stěží* a *zrovna*. Dalšími nejčastěji se vyskytujícími lexikálními ekvivalenty jsou výrazy *únicamente* a *apenas*.

Co se počtu výskytů týče, pak mezi nejméně se vyskytující výrazy patří slovo *previamente*, jež se v analýze vyskytlo pouze v jednom případě, a to u českého slova *jenom*, dále slovní spojení *nada más que*, jež se vyskytlo pouze v jednom případě u výrazu *leda*. Mezi nejméně se vyskytující výrazy patří dále slova *completamente*, *exquisitamente* a *totalmente*, jež se každý vyskytuje pouze v jednom případě jako lexikální ekvivalent slova *výlučně*. Český aktualizátor *stěží* má nejvyšší počet lexikálních ekvivalentů, jež se vyskytují v nejmenším počtu, patří sem výrazy *muy*, jež se zde jako lexikální ekvivalent vyskytl pouze 1x, slovní spojení *con dificultad*, jež se v analýze vyskytlo ve stejném množství, dále výraz *escasamente*, jež se jako lexikální ekvivalent vyskytl taktéž pouze 1x, dále výrazy *casi*, *nada*, *no propiamente* a *ningún*, přičemž každý z těchto výrazů se v analýze českého aktualizátoru *stěží* vyskytl pouze v jednom případě. U českého aktualizátoru *čistě* se v analýze taktéž vyskytly lexikální ekvivalenty, jež se v tabulce objevují pouze v jediném případě, a to jsou výrazy *exclusivo*, *simple* a *claramente*.

Tabulka č. 13 Jednotlivé lexikální ekvivalenty

	<i>Jenom</i>	<i>Leda</i>	<i>Výlučně</i>	<i>Stěži</i>	<i>Jen</i>	<i>Toliko</i>	<i>Pouze</i>	<i>Jediný</i>	<i>Akorát</i>	<i>Čistě</i>	<i>Zrovna</i>
<i>solo</i>	46	28	9		41	35	33	32	35	3	1
<i>previamente</i>	1										
<i>meramente</i>	1					1	2			1	
<i>puro</i>	1									9	
<i>simplemente</i>	1				2	4				3	
<i>solamente</i>	1		1		2	3	7	1	2	2	
<i>precisamente</i>	1								1		4
<i>nomás</i>	1								1		
<i>menos</i>	2										
<i>no más que</i>	3	5			2	1	1		2		
<i>tanto como...sino...</i>	2										
<i>únicamente</i>	1	1	7		1	1	4			2	
<i>apenas</i>	1	1		35	2	2	2		2		
<i>a menos</i>		9									
<i>ni</i>		2						3			
<i>nada más que</i>		1									
<i>exclusivamente</i>			35							9	
<i>exclusiva</i>			2								
<i>completamente</i>			1								
<i>totalmente</i>			1								
<i>puramente</i>			1			1				22	
<i>prácticamente</i>			1	1							
<i>exquisitamente</i>			1								
<i>difícilmente</i>				6							
<i>difícil</i>				2							

<i>muy</i>				1							
<i>con dificultad</i>				1							
<i>escasamente</i>				1							
<i>casi</i>				1							
<i>no propiamente</i>				1							
<i>nada</i>				1							
<i>ningún</i>				1							
<i>puro</i>					1		1				
<i>tan solo</i>						2					
<i>único</i>						1	1	18	1		
<i>una sola vez</i>						1					
<i>sencillamente</i>							1			2	
<i>lo único</i>									4		
<i>salvo</i>									1		
<i>exactamente</i>									1		1
<i>exclusivo</i>										1	
<i>simple</i>										1	
<i>claramente</i>										1	

Zdroj: vlastní zpracování

7. Závěr

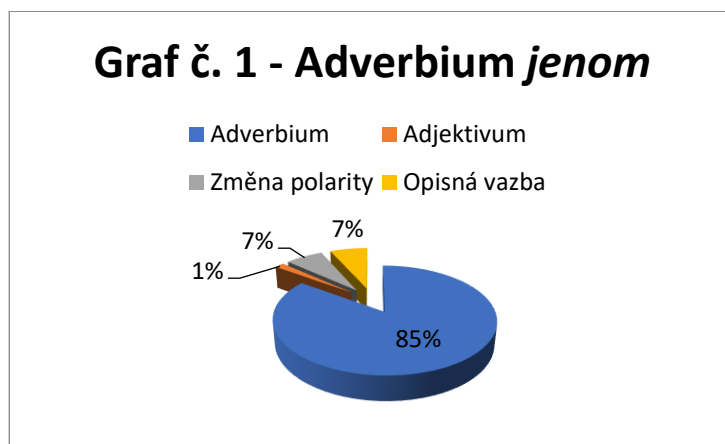
V následující části shrnuji závěry, jež vyplynuly z analýzy aktualizátorů. Tyto závěry, které nastaly, jsem rozdělila do čtyř podkapitol dle vypořizovaných změn.

7.1 Změna slovnědruhová

V této podkapitole shrnuji změny slovnědruhové, které nastaly u jednotlivých lexikálních ekvivalentů příslušného českého aktualizátoru. Na jednotlivých grafech lze pozorovat nejen změny slovního druhu, ale taktéž změny polarizace, vytýkácí konstrukce, pomocí které byl nahrazen český aktualizátor, či opisné vazby.

7.1.1 Změna slovnědruhová – jenom

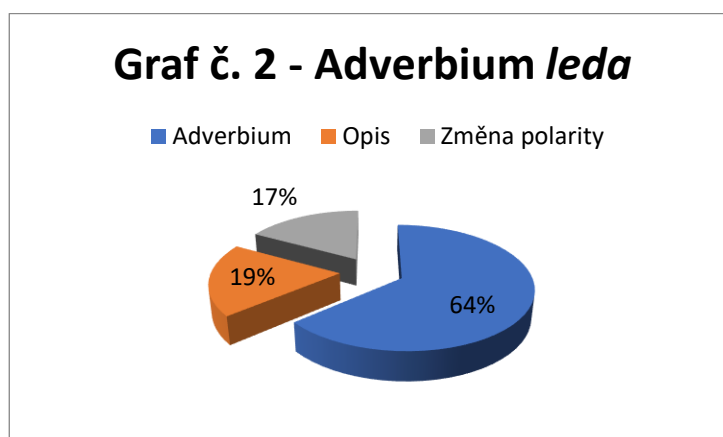
Následující graf znázorňuje slovní druhy jednotlivých lexikálních ekvivalentů českého aktualizátoru *jenom*, jež se řadí mezi příslovce. Můžeme pozorovat, že největší část tvoří adverbia, a to zejména příslovce *solo*, jež se v analýze vyskytlo v celkovém počtu 46 vět. Dalšími příslovci jsou dále výrazy *previamente*, *meramente*, *simplemente*, *solamente* a *precisamente*. V celkovém počtu 4 vět se v analýze vyskytly taktéž výrazy, jež značí změnu polarizace a ve stejném počtu vět dále lexikální ekvivalenty příslovce *jenom*, jež jsou opisnými vazbami.

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.2 Změna slovnědruhová – leda

Graf č. 2 znázorňuje slovní druhy jednotlivých lexikálních ekvivalentů výrazů *leda*. Tento český aktualizátor patří mezi slovní druhy příslovce. Na následujícím grafu můžeme vidět, že největší počet lexikálních ekvivalentů spadá mezi adverbia. Spadá sem zejména výraz *solo*, jež se v analýze vyskytl v celkovém množství 28 vět stejně tak, jak tomu bylo u předchozího výrazu. Do téhož slovního druhu patří taktéž výraz *únicamente*, který se vyskytl v analýze v jedné větě, a dále výraz *apenas*, jež se vyskytl ve stejném množství. Na druhém místě je pak opisná vazba, jež se vyskytla v osmi větách, a dále změna polarity, kam se řadí výraz *ni*, dále slovní spojení *no más que* a *nada más que*.

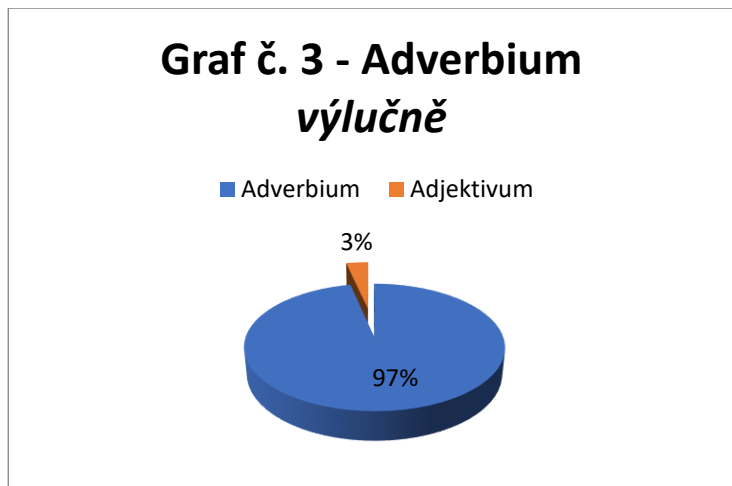

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.3 Změna slovnědruhová – výlučně

Následující graf ukazuje, mezi jaké slovní druhy patří jednotlivé lexikální ekvivalenty českého aktualizátoru *výlučně*, jež patří mezi adverbia. Jako u předchozích dvou výrazů tvoří největší část příslovce, a to zejména výraz *exclusivamente*, jež se v analýze vyskytl v celkovém množství 35 vět, dále pak příslovce *solo*, jež se objevilo v 9 větách. Příslovce *únicamente* se v analýze vyskytlo v 7 větách. Ostatní adverbia, a to adverbium *completamente*, *solamente*, *totalmente*, *puramente*, *prácticamente* a *exquisitamente*, se v analýze vyskytla pouze v jediném případě. Druhou část grafu tvoří přídavná jména, a to adjektivum *exclusiva*, jež jsem v analýze zaznamenala ve 2 případech. U českého adverbia *výlučně* nebyly zaznamenány lexikální ekvivalenty tvořené opise, změnou polarity či vytýkací konstrukcí.

Graf č. 3 - Adverbium výlučně

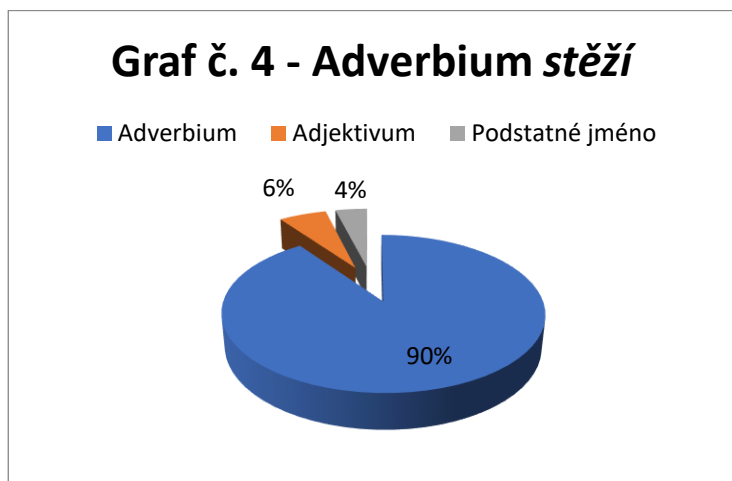

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.4 Změna slovnědruhá – stěží

Následující graf znázorňuje, mezi jaké slovní druhy se řadí lexikální ekvivalenty příslovce *stěží*. Stejně tak, jako tomu bylo u předchozích adverbíí, většina lexikálních ekvivalentů se řadí mezi příslovce, a to zejména výraz *apenas*, který se v analýze objevil v celkovém množství 35 vět, dále pak adverbium *difícilmente*, jež se v analýze vyskytlo v 6 větách. Ostatní výrazy, a to slova *prácticamente*, *escasamente*, *muy*, *casi* a *propiamente*, se v analýze vyskytly v jediném případě. Dalším slovním druhem, mezi něž se řadí lexikální ekvivalenty českého aktualizátoru *stěží*, jsou adjektiva, kam spadají výrazy *difícil*, který se v analýze objevil ve 2 větách, dále pak výraz *ningún*, jež se v analýze objevil v jediné větě. V analýze se dále vyskytlo slovní spojení *noc difícultad* a výraz *nada*, jež se řadí mezi slovní druh podstatných jmen.

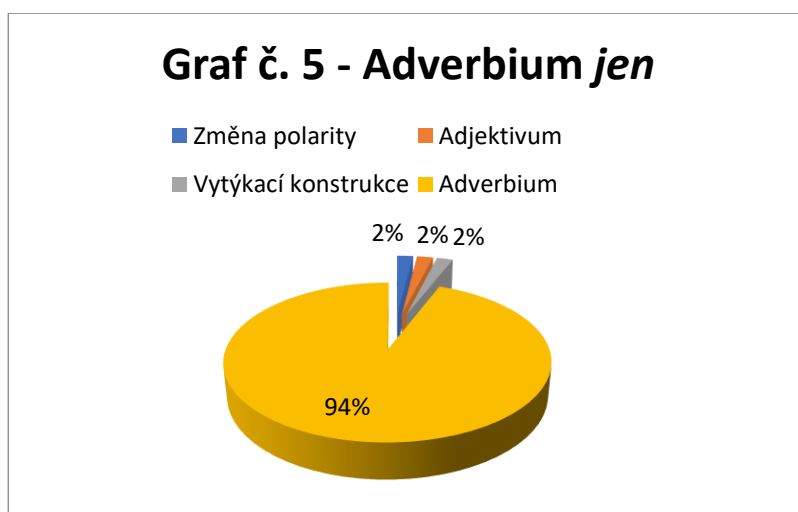
Graf č. 4 - Adverbium stěží

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.5 Změna slovnědruhová – jen

Následující graf ukazuje slovní druhy jednotlivých lexikálních ekvivalentů aktualizátoru *jen*. I zde tvoří největší část slovní druh příslovce, a to zejména adverbium *solo*, které se v analýze vyskytlo v 41 případech. Další příslovce, a to adverbia *apenas*, *simplemente* a *solamente*, se v analýze objevila ve 2 větách. Výraz *únicamente*, který se řadí taktéž k příslovcím, se v analýze objevil pouze v jediném případě. Další část grafů tvoří výrazy změny polarity, a to v tomto případě slovní spojení *no más que*. V analýze se v jednom případě objevil také lexikální ekvivalent aktualizátoru *jen*, výraz *puro*, jež patří ke slovnímu druhu přídavná jména. Poslední část grafu tvoří vytýkácí konstrukce, jež se jako lexikální ekvivalent objevila v analýze v jedné větě.

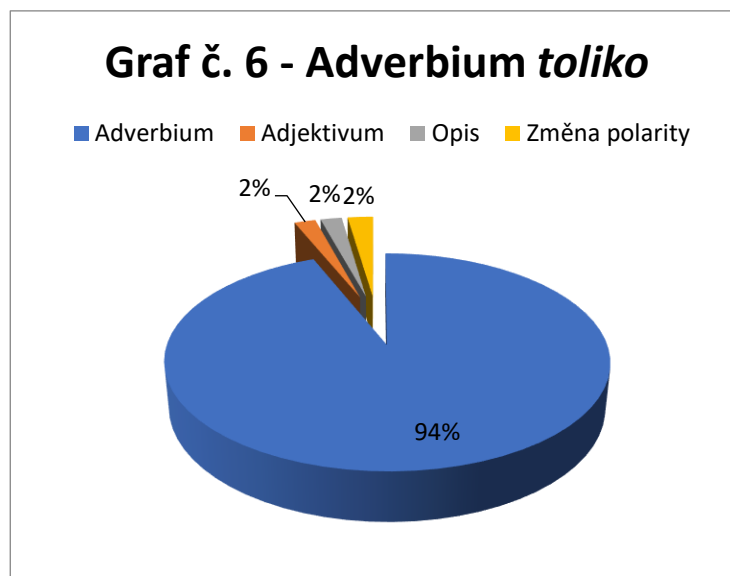

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.6 Změna slovnědruhová – toliko

Následující graf znázorňuje jednotlivé lexikální ekvivalenty českého aktualizátoru *toliko*, jež se řadí mezi příslovce. Graf je rozdělen na 4 části, přičemž největší část tvoří adverbia, stejně tak, jako tomu bylo u předchozích výrazů. Další části tvoří adjektivum, opis a změna polarity. Největší část u příslovcí tvoří adverbium *solo*, jež se v analýze vyskytlo v celkovém počtu 35 vět, dále pak výraz *simplemente*, jež se objevil ve 4 větách, a slovo *solamente*, jež se vyskytlo ve větách 3. Další část grafu tvoří adjektivum, a to v tomto případě přídavné jméno *única*, které se vyskytlo v jediném případě. Třetí část grafu tvoří změna polarity, která se jako lexikální ekvivalent aktualizátoru *toliko*, v analýze vyskytla v jediné větě pomocí slovního spojení *no más*

que. Poslední část grafu tvoří opis, jež se jako lexikální ekvivalent objevil v analýze taktéž v jednom případě.

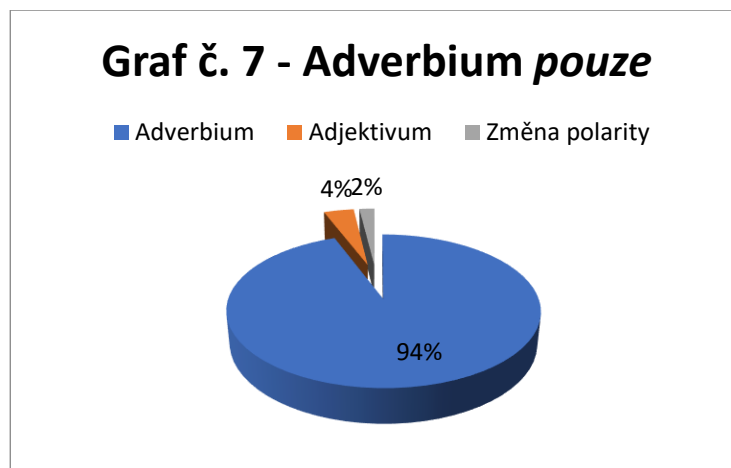

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.7 Změna slovnědruhová – pouze

Následující graf znázorňuje různé lexikální ekvivalenty českého aktualizátoru *pouze*, které se řadí mezi adverbia. Stejně tak, jako tomu je u předchozích příkladů, největší část grafu znázorňují příslovce, tedy tentýž slovní druh jako je český aktualizátor *pouze*. Nejvýznamnější část dílu nesoucím název adverbium tvoří výraz *solo*, jež se v analýze vyskytl v 33 případech. Do téhož slovního druhu patří také výraz *solamente*, jež se vyskytl v analýze v 7 větách, dále pak výraz *únicamente*, jež byl zaznamenán ve 4 větách. V menším množství se dále vyskytly výrazy *meramente*, *apenas* a *sencillamente*. Další část grafu dále tvoří adjektiva, a to adjektivum *única*, jež se vyskytlo v jediném případě, a dále výraz *puro*, jež se vyskytlo ve stejném množství. Poslední část grafu tvoří změna polarity, kam spadá pouze jedna věta s lexikálním ekvivalentem slova *pouze*, jež tvoří slovní spojení *no más que*.

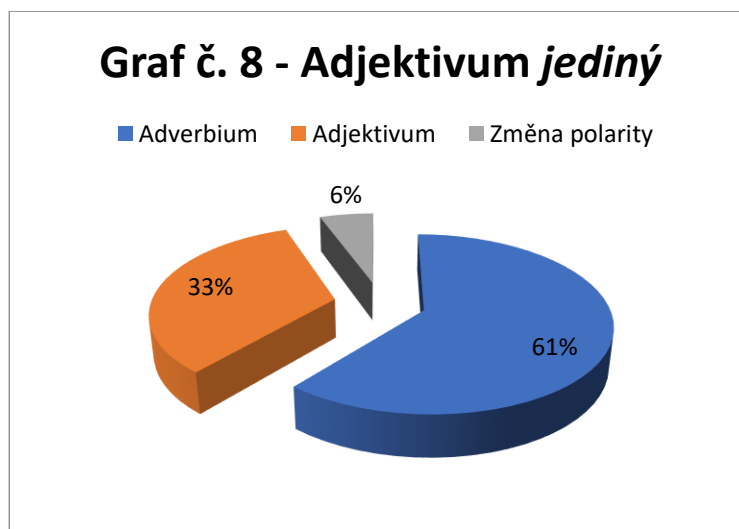

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.8 Změna slovnědruhová – *jediný*

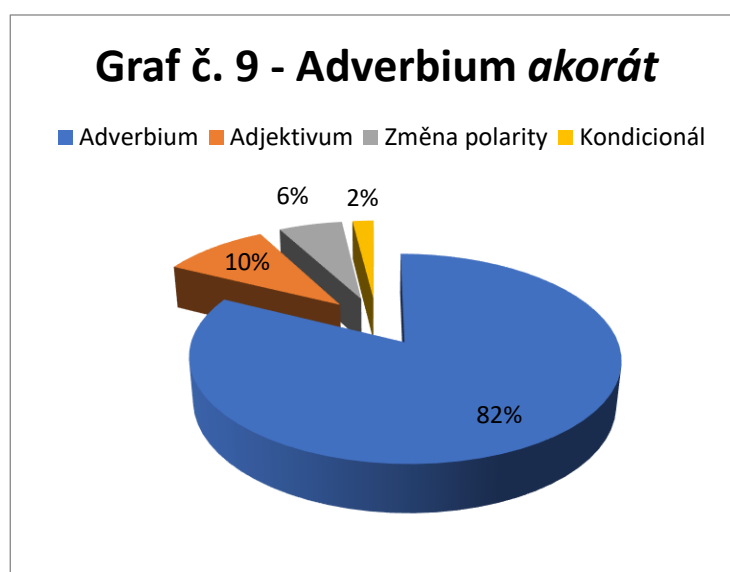
Graf č. 8 znázorňuje jednotlivé lexikální ekvivalenty aktualizátoru *jediný*, jež se řadí mezi slovní druh přídavná jména. I v tomto případě tvoří největší část grafu adverbium, a to zejména adverbium *solo*, jež se v analýze vyskytlo ve 32 případech. Do téhož slovního druhu spadá dále adverbium *solamente*, jež se vyskytlo pouze v jediné větě. Druhou část grafu tvoří přídavná jména, a to adjektivum *único*, které se v analýze vyskytlo v 18 větách. Třetí část grafu tvoří změna polarity, která je vyjádřena výrazem *ni*, jakožto lexikálním ekvivalentem výrazu *jediný*.

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.9 Změna slovnědruhová – akorát

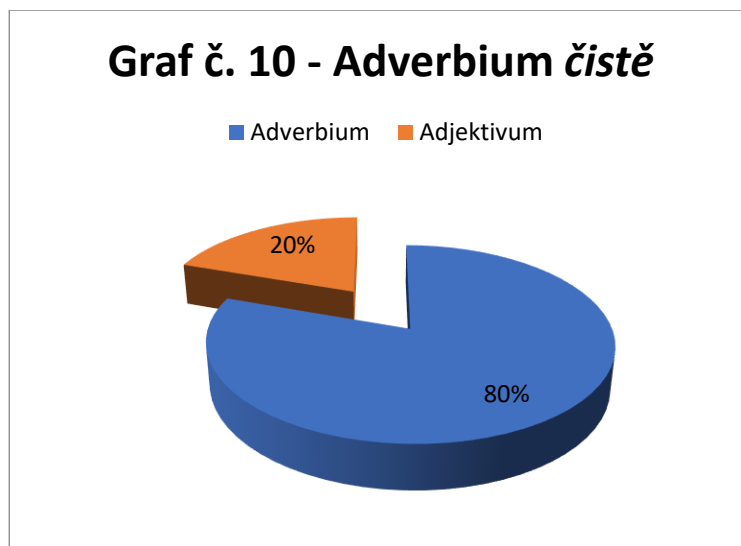
Následující graf znázorňuje různé lexikální ekvivalenty výrazu *akorát*, jež se řadí mezi příslovce. Největší část grafu opět tvoří příslovce, a to zejména adverbium *solo*, které se v analýze vyskytlo ve 35 případech. Druhou část grafu tvoří adjektivum, a to zvláště přídavné jméno *único*, jež se objevilo v 5 větách. Třetí část grafu dále tvoří změna polarity, jež je vyjádřena slovním spojením *no más que*, které se vyskytlo v analýze ve 2 větách, dále pak slovem *nomás*, jež se vyskytlo v jediné větě. Poslední část grafu tvoří pak kondicionál, jež se jako lexikální ekvivalent příslovce *akorát* vyskytl v jediné větě.

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.10 Změna slovnědruhová – čistě

Následující graf, jak již napovídá jeho název, znázorňuje slovní druhy jednotlivých lexikálních ekvivalentů příslovce *čistě*. Tento graf se skládá pouze z 2 částí, a to z dílu adverbium a dílu adjektivum. I v tomto případě tvoří největší část grafu adverbium, a to zejména výraz *puramente*, jež se v analýze vyskytl ve 22 případech. Do téhož slovního druhu dále patří výraz *exclusivamente*, jež se objevil v analýze v 9 případech. Ostatní výrazy, tedy slova *simplemente*, *meramente*, *únicamente*, *solo*, *solamente*, *sencillamente*, *claramente*, se v analýze vyskytla v menším množství. Druhou část grafu tvoří přídavná jména, a to zejména výraz *puro*, který se vyskytl v 9 větách. Do téhož slovního druhu spadají dále výrazy *exclusivo* a *simple*, přičemž každý se vyskytl v 1 případě.

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.11 Změna slovnědruhová – zrovna

Posledním grafem je graf znázorňující jednotlivé lexikální ekvivalenty výrazu *zrovna*, jež se řadí ke slovnímu druhu adverbii. Graf se skládá pouze z jediné části, a to z části adverbium, kam spadá výraz *précisamente*, jež se v analýze vyskytl ve 4 případech, a dále výraz *exactamente*, který se jako lexikální ekvivalent výrazu *zrovna* objevil v jediném případě.

Zdroj: vlastní zpracování

7.1.12 Shrnutí

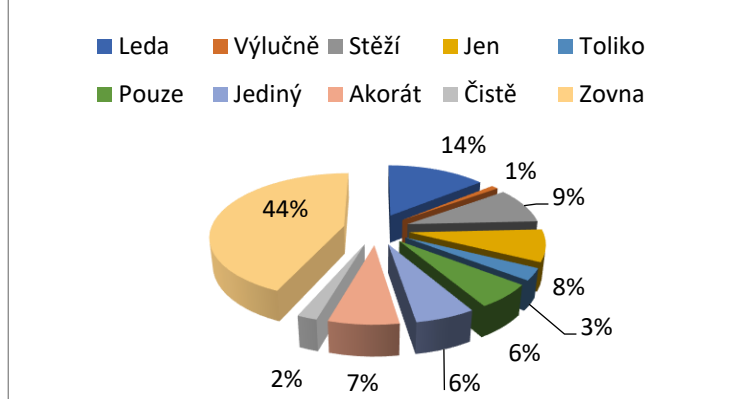
Na první pohled je zřejmé, že nejčastějším slovním druhem, kam se řadí lexikální ekvivalenty jednotlivých výrazů, jsou adverbia, a to tedy zejména adverbium *solo*. Z celkového počtu 11 zkoumaných českých aktualizátorů patří 10 z nich ke slovnímu

druhu příslovcí, přičemž valná většina lexikálních ekvivalentů spadá do téhož slovního druhu. Posledním zkoumaným českým aktualizátorem je výraz *jediný*, přičemž pouze tento aktualizátor se řadí k přídavným jménům. Nejvyšší počet adverbii se objevilo u výrazu *výlučně* (57), dále pak u aktualizátoru *jenom* (51). Dalším slovním druhem jsou dále adjektiva, přičemž každý výraz, vyjma slov *leda* a *zrovna*, má v analýze minimálně jeden lexikální ekvivalent, jež spadá do slovního druhu přídavných jmen. U výrazů *jenom*, *leda*, *jen*, *toliko*, *pouze*, *jediný* a *akorát*, lze u příslušných lexikálních ekvivalentů pozorovat změnu polarity, a to zejména pomocí slovního spojení *no más que*. Součástí grafu patřícímu k výrazu *stěží* lze pozorovat část nesoucí název *podstatné jméno*, kam spadají lexikální ekvivalenty řadící se k tomuto slovnímu druhu, přičemž právě slovo *stěží* je jediný výraz, u kterého se v příslušném grafu objevila část podstatných jmen. U příslušného grafu patřícímu k výrazu *jen* můžeme pozorovat taktéž část, která se u ostatních českých aktualizátorů nevyskytuje, a tou je vytýkácí konstrukce.

7.2 Chybějící lexikální prvek ve španělštině

V této podkapitole, jak tomu již napovídá její název, se zabývám takovými případy, ve kterých se v paralelních španělských větách neobjevoval lexikální ekvivalent českého aktualizátoru. Na předchozím grafu lze pozorovat, že největší část tvoří výraz *zrovna*, což znamená, že právě u tohoto aktualizátoru byl v paralelních španělských větách nejčastěji vypuštěn lexikální ekvivalent tohoto výrazu, a to u celkovém množství 43 vět. Na druhém místě, co se vypuštění lexikálního ekvivalentu týká, je český aktualizátor *leda*, u kterého byl daný výraz vypuštěn v celkovém množství 14 vět. Oproti tomu u výrazu *jenom* se v paralelních španělských větách vždy objevil lexikální ekvivalent tohoto slova, proto u následujícího grafu nemůžeme vidět příslušnou část daného výrazu. U výrazu *výlučně* byl lexikální ekvivalent vynechán pouze v jediném případě, proto toto slovo tvoří nejmenší část následujícího grafu. Další nemalou část grafu tvoří výraz *stěží*, u něhož byl v analýze lexikální ekvivalent vypuštěn v 9 větách. V 8 případech byl v analýze lexikální ekvivalent vypuštěn u výrazu *jen*, v 7 případech u výrazu *akorát*. V 6 případech byl lexikální ekvivalent vypuštěn dále u adjektiva *jediný* a adverbia *pouze*. U menšího počtu vět byl lexikální ekvivalent vynechán u výrazu *toliko*, a to u 3 vět, a u adverbia *čistě* u 2 vět.

Graf č. 12 - Chybějící lexikální prvek

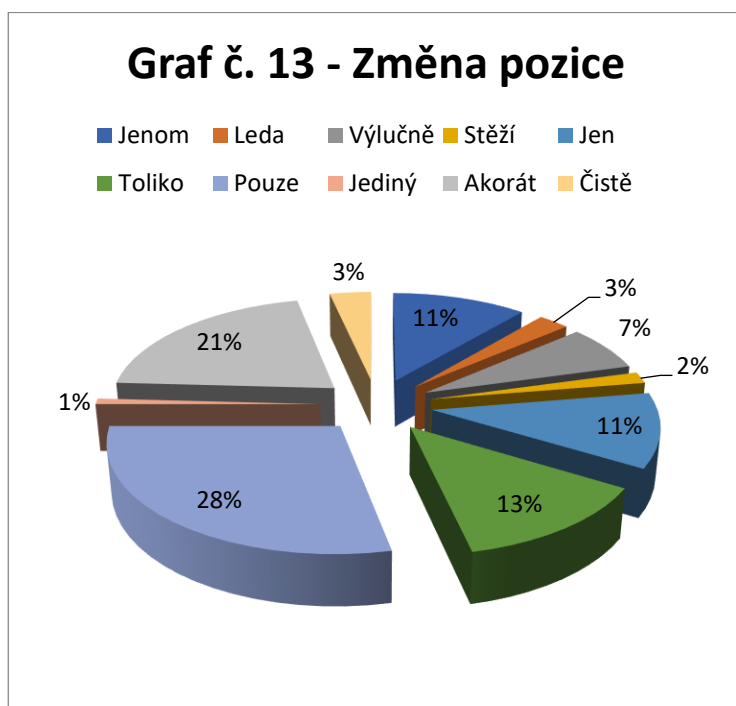

Zdroj: vlastní zpracování

7.3 Změna pozice

V následující podkapitole zkoumám změnu pozice mezi postavením aktualizátoru ve větě české a postavení lexikálního ekvivalentu v paralelní větě španělské.

Graf č. 13 - Změna pozice

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 13 znázorňuje počty vět u příslušných výrazů, kde byla v analýze zaznamenána změna pozice lexikálního ekvivalentu v paralelní větě španělské oproti postavení aktualizátoru ve větě české. Na první pohled můžeme pozorovat, že největší část grafu

tvoří výraz *pouze*, což znamená, že právě u tohoto výrazu lze v analýze pozorovat největší počet vět, ve kterých dochází ke změně pozice jednotlivých výrazů v paralelních větách, a to v celkovém množství 33 vět. Právě u výrazu *pouze* lze pozorovat takové tendence, kdy se výraz v paralelní španělské větě posouvá před sloveso oproti aktualizátoru obsaženému ve větě české. Výraz *zrovna* nemá v grafu zastoupení, neboť právě u tohoto výrazu se v analýze neobjevila jediná věta, ve které bychom mohli pozorovat změnu postavení jednotlivých výrazů. Změnu postavení jsem taktéž zkoumala u adjektiva *jediný*, přičemž pouze u jediné věty bylo možné pozorovat totéž jako u výrazu *pouze*, tedy posunutí lexikálního ekvivalentu v paralelní španělské větě před predikát. Stejně tendence, tedy posunutí lexikálního ekvivalentu v paralelní španělské větě před sloveso, jsme mohli pozorovat taktéž u výrazu *toliko*, kde nastala změna v postavení u celkového počtu 15 vět, dále u výrazu *akorát*, přičemž na příslušné části grafu lze vidět, že změna postavení u tohoto aktualizátoru nastala v celkovém počtu 24 vět. Stejná změna v postavení byla taktéž pozorovatelná u výrazů *jenom* a *leda*, přičemž u adverbia *jenom* změna v postavení nastala u 15 vět a u příslovce *leda* u vět 3. Část grafu patřícímu k aktualizátoru *čistě* napovídá, že změna postavení u španělské paralelní věty nastala v celkovém počtu 4 vět, přičemž v české větě se výraz *čistě* nachází na první pozici ve větě, ve španělské paralelní větě se lexikální ekvivalent nachází na posledním místě ve větě.

U českého aktualizátoru *jen* změna v postavení nastala u 13 vět. Lexikální ekvivalent ve španělské paralelní větě byl posunut před sloveso v celkovém počtu 8 vět. V české větě jsme dále mohli pozorovat, že *rema* se objevuje na konci větě, což nelze říci o španělské větě. V jednom případě bylo rematické sloveso z věty české převedeno do vytykáací konstrukce ve větě španělské. Předchozí graf dále ukazuje, že změna postavení u slova *stěží* nastala u 2 vět. U první věty se v české části nacházel výraz na prvním místě ve větě a oproti tomu v paralelní španělské větě na místě druhém. U věty druhé se v české větě aktualizátor nacházel na místě předposledním, což dokazuje, že ve větě české je nositelem rematické informace. Ve španělském paralelním textu se na konci věty nenacházel. Dalším výrazem, kde bylo možné pozorovat změnu v postavení, je aktualizátor *vylučně*. Změna postavení nastala v 8 větách. V 5 z těchto vět byl lexikální ekvivalent v paralelní španělské větě posunut před predikát. Ve 2 větách byl posunut na samý konec věty a ve větě poslední byl lexikální ekvivalent umístěn za podstatné jméno.

IV. Závěr

Cílem této kvalifikační práce je analýza vylučovacích aktualizátorů v českém jazyce ve srovnání s jazykem španělským. Jedná se o jazyky, které patří do různé skupiny indoevropských jazyků, neboť čeština se řadí k jazykům slovanským a španělština k jazykům románským, kam spadá také italština, francouzština, portugalština či rumunština, jež jako jazykový základ mají latinu. Právě z tohoto hlediska je velmi zajímavé analyzovat, co mají tyto výrazy společného, co odlišného v jednotlivých jazycích a zda budou vyjádřeny pomocí jiných slovních druhů či budou umístěny na různých pozicích ve větě nebo zda budou vynechány.

Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou, kde je na základě literatury vymezen termín aktualizátor a následně popsány jednotlivé druhy aktualizátorů v češtině a ve španělštině. Dále na část praktickou, kde jsou poznatky z části teoretické aplikovány na jednotlivé věty a doplněny o komentáře. Zdroj informací pro část praktickou byl paralelní korpus Českého národního korpusu, kde bylo zadáno postupně 11 českých vylučovacích aktualizátorů, a to výrazy: *jenom*, *leda*, *vylučně*, *stěží*, *jen*, *toliko*, *pouze*, *jediný*, *akorát*, *čistě* a *zrovna*. U každého českého aktualizátoru bylo z paralelního korpusu vybráno celkové množství 60 vět, které byly dále analyzovány. V první řadě byly vyloučeny takové věty, kde nebyl český výraz použit ve funkci aktualizátoru, dále například takové věty, kde byl změněn větný vzorec či pokud nastaly velké posuny ve významu vět. Zbylé věty byly dále podrobeny analýze, přičemž v první řadě bylo zkoumáno, jakými lexikálními ekvivalenty jsou české výrazy v paralelních španělských větách nahrazovány. Nejvyšší počet lexikálních ekvivalentů se objevil u výrazu *čistě*, a to slova: *puramente*, *exclusivamente*, *simplemente*, *meramente*, *únicamente*, *solo*, *puro*, *exclusivo*, *solamente*, *simple*, *sencillemente* a *claramente*. Nejmenší počet lexikální ekvivalentů se objevil u adverbia *zrovna*, a to výrazy *solo*, *exactamente* a *précisamente*.

Na první pohled je zřejmé, že všechny české aktualizátory, vyjma jediného, a to výrazu *jediný*, který se řadí mezi adjektiva, spadají do slovního druhu příslovce. Analýza jednotlivých paralelních vět ukazuje, mezi jaké slovní druhy spadají jednotlivé lexikální ekvivalenty těchto výrazů. Většina lexikálních ekvivalentů se řadí taktéž mezi adverbia, nejpočetnějším ekvivalentem byl výraz *solo*, který se u výrazu *jenom* objevil ve 46 případech, u výrazu *leda* v 28 větách, výrazu *jen* v 41, u výrazu *toliko* v 35

případech, výrazu *pouze* u 33 vět, adjektiva *jediný* v celkovém množství 32 vět a u výrazu *akorát* v 35 větách. Jediným českým aktualizátorem, kde se v analýze neobjevil lexikální ekvivalent *solo*, je výraz *stěží*, kde se v paralelních španělských větách nejčastěji objevoval výraz *apenas*, a to v celkovém množství 35 vět. Lexikální ekvivalenty, které se v analýze objevily v nejmenším počtu, a to každý pouze v jediném případě, jsou pak adverbia *previamente*, *completamente*, *totalmente*, *exquisitamente*, *muy*, *escasamente*, *casi*, *propiamente*, *salvo* a *claramente*. Dalšími výrazy, které se v analýze objevily, jsou v jediném případě adjektiva *ningun*, *exclusivo* a *simple*, dále podstatná jména *nada* a *con dificultad* a ve slovním spojení *nada más que*. Dalšími slovními druhy, kam se řadí slovní ekvivalenty a jež se objevily v analýze, jsou adjektiva a podstatná jména. Adjektiva se vyskytla ku příkladu u výrazů *výlučně*, kde v analýze byl zaznamenán výraz *exclusiva* v celkovém množství 2 vět, a dále ku příkladu u slova *stěží*, kde byla zaznamenána adjektiva *ningún* a *difícil*, každé v jedné větě. Do slovního druhu podstatná jména spadá například výraz *nada* a slovní spojení *con dificultad*, jež se vyskytly u aktualizátoru *stěží*. Jednotlivé lexikální ekvivalenty příslušných českých aktualizátorů jsou dále vyjádřeny změnou polarity, a to slovním spojením *no más que*, jež se u výrazu *leda* vyskytl v 5 větách, u výrazu *jenom* ve 3, dále u výrazu *jen* ve 2 případech stejně tak jako u výrazu *akorát*, v jediném případě se dále toto spojení vyskytlo u aktualizátorů *toliko* a *pouze*. Mezi výrazy změny polarity se řadí dále spojení *nada más que*, jež se v jediném případě vyskytlo u výrazu *leda*. Změnu polarity v neposlední řadě vyjadřuje výraz *ni*, jež se vyskytl u adverbia *leda* a adjektiva *jediný*. Aktualizátor *jen* byl v jednom případě ve španělské větě vyjádřen vytýkací konstrukcí.

Dalším zkoumaným faktorem byla změna pozice jednotlivých lexikálních ekvivalentů oproti českému aktualizátoru. Největší počet vět, v nichž byla zaznamenána změna pozice, se objevila u výrazu *pouze*, a to u celkového množství 33 vět. U výrazu *zrovna* se v analýze nevyskytla jediná věta, ve které by byla zaznamenána změna pozice. Po bližším studiu bylo zřejmé, že pokud hovoříme o změně pozice, pak lze pozorovat takové tendence, kdy se výraz obsažený ve španělské větě posouvá před sloveso v porovnání s větou českou. Analýza vět dále dokazuje, že v české větě slovo umístěné na samém konci věty je nositelem rematické informace, přičemž v paralelní španělské větě se dané slovo na konci věty již neobjevovalo, ale ve španělském jazyce tomu tedy tak není.

Český jazyk patří do skupiny jazyků, jež mají volný slovosled. Španělský jazyk má oproti češtině slovosled pevnější, avšak v porovnání s jazyky s pevným slovosledem výrazně volnější. Právě z tohoto důvodu je v českém jazyce velmi důležité taktéž postavení jednotlivých slov ve větě. Změnou v postavení lze změnit význam celé věty. Analýza dokazuje, že v češtině jsou aktualizátory používány mnohem častěji než v jazyce španělském. Právě toto tvrzení dokazuje také fakt, že ve španělských paralelních větách byl v mnohých případech lexikální ekvivalent zcela vypuštěn, a to zejména u výrazu *zrovna*, kde byl vypuštěn v celkovém množství 43 výrazů. Ani v jediném případě nebyl výraz vypuštěn u výrazu *jenom*.

Aktualizátory nebo taktéž rematizátory či fokalizační částice jsou velmi důležité výrazy, které používáme v běžné mluvě. V českém jazyce jsou tyto výrazy používány mnohem frekventovaněji, pokud tedy překládáme španělskou větu, ve které se tento výraz neobjevuje, máme tendence toto slovo do věty “přidat”, neboť bez aktualizátoru nám věta mnohdy připadá neúplná.

V. Resumé

La lengua es un conjunto de signos que está cambiando y desarrollándose constantemente. Cada signo lleva su propio significado. El hablante forma los signos en los enunciados que se utilizan para expresar el pensamiento, opinión, o bien, para comunicar. El cambio de un signo provoca el cambio de significado en todo el enunciado. Además, la posición de los signos es también muy importante. El checo pertenece al grupo de las lenguas con el orden de las palabras libre, es decir, gracias a la posición de las palabras en la oración se puede deducir la sucesión de la información presentada. La lengua española no tiene el orden de las palabras tan libre como el checo, sin embargo, es más libre en comparación con las lenguas con el orden fijo.

Esta tesina trata de los actualizadores restrictivos en la lengua checa y española. El trabajo se divide en dos partes, la parte teórica y la parte práctica. En la parte teórica se explica el término actualizador, después se enumeran todas las clases de los actualizadores y al final trata de los actualizadores restrictivos. El checo es una lengua con el orden de las palabras libre y tiene más actualizadores y se utilizan más frecuentemente en la comunicación.

La parte práctica está basada en el estudio de los textos que se encuentran en el corpus simultáneo de Český Národní Korpus. Otro criterio para la búsqueda de los textos en el corpus es el actualizador checo correspondiente. Después hemos elegido 60 oraciones para cada actualizador checo al que corresponde a 60 oraciones españolas. En primer lugar, hemos elegido las oraciones que no se han podido utilizar para el estudio de los actualizadores restrictivos, es decir, las oraciones donde ha cambiado el significado de las oraciones paralelas. Después de la elección de esas oraciones hemos estudiado cuales son los equivalentes de los actualizadores checos que se encuentran en la oración española paralela.

Hay que mencionar que en algunas oraciones no se encuentra el equivalente en la oración española. El hablante checo utiliza los actualizadores en la oración más frecuentemente. Aparte del significado semántico hemos estudiado la posición de las palabras en la oración.

Al final de la parte práctica se resumen los resultados conseguidos a través del análisis de las oraciones del corpus paralelo. Los resultados están acompañados con los gráficos para mejor comprensión. Asimismo, los gráficos incluyen los comentarios. Los

resultados se dividen en dos partes: el cambio de las clases de palabras, en las que se habla de las clases de palabras de los equivalentes de los actualizadores checos que se encuentran en las oraciones paralelas, es decir, que se trata de las clases de palabras de los equivalentes analizados en esta tesina. La siguiente parte explica la ausencia del equivalente en la oración española paralela a la oración checa. Hay que recalcar que en las oraciones españolas paralelas se han omitido los equivalentes en muchas ocasiones. La última parte del resultado de la parte práctica trata explicar el cambio de la posición de los equivalentes. El análisis demuestra que la última palabra de la oración tiene la información remática en comparación con la lengua española. El objetivo de esta tesina es el análisis de los actualizadores restrictivos en la lengua checa en comparación con la lengua española. Se trata de las lenguas que pertenecen a diferentes clases de las lenguas indoeuropeas, es decir, la lengua checa pertenece a la clase de las lenguas eslavas y el español a la clase de las lenguas romanas, donde pertenece también el italiano, francés, portugués o rumano. La base de todas estas lenguas es el latín. Desde este punto de vista es muy interesante analizar las semejanzas y las diferencias entre estas dos lenguas.

Como ya hemos mencionado, el trabajo está dividido en dos partes. La fuente principal con la que hemos trabajado en la parte teórica es el corpus paralelo de Český Národní Korpus. Sucesivamente, hemos puesto 11 actualizadores restrictivos checos en el corpus, las palabras: *jenom, leda, výlučně, stěží, jen, toliko, pouze, jediný, akorát, čistě y zrovna*. A cada actualizador checo hemos elegido 60 oraciones, las cuales han sido analizadas. En primer lugar, se han eliminado las oraciones, en las que no se ha utilizado la expresión en función del actualizador, en segundo lugar, las oraciones donde no se ha utilizado la palabra en función del actualizador, y finalmente, las oraciones en las que ha cambiado el sentido en la lengua española. Las oraciones restantes se han analizado después. En primer lugar, se ha estudiado con qué equivalentes se han sustituido los actualizadores checos en las oraciones españolas paralelas. El mayor número de los equivalentes se ha encontrado en la palabra *čistě*, es decir, las palabras: *puramente, exclusivamente, simplemente, meramente, únicamente, solo, puro, exclusivo, solamente, simple, sencillamente a claramente*.

El menor número de los equivalentes se ha encontrado en la palabra *zrovna*, es decir, los equivalentes *solo, exactamente a precisamente*. Es evidente que casi todos los actualizadores checos, excepto la palabra *jediný*, que pertenece a la clase de palabras

adjetivas, son adverbios. El análisis de las oraciones paralelas demuestran las clases de adverbios de los equivalentes que se encuentran en las oraciones paralelas españolas. La mayoría de los equivalentes españoles pertenece a los adverbios. El mayor número de los equivalentes ha sido encontrado en el adverbio *solo*. Este adverbio se ha encontrado en el análisis en 46 oraciones paralelas al actualizador *jenom*, en 28 oraciones paralelas al actualizador *leda*, en 41 oraciones paralelas al actualizador checo *jen*, en 35 oraciones paralelas al actualizador *toliko*, en 33 oraciones paralelas al actualizador *pouze*, en 32 oraciones paralelas al actualizador *jediný* y en 35 oraciones paralelas al actualizador *akorát*. El único actualizador que no se ha encontrado en las oraciones paralelas españolas como el equivalente a *solo*, ha sido el actualizador *stěží*. En este caso el actualizador más frecuente ha sido encontrado como el equivalente a *apenas*, en total en 35 oraciones paralelas. Los equivalentes que en el análisis apenas se han encontrado, por ejemplo, solamente hay un único caso, han sido los adverbios *previamente*, *completamente*, *totalmente*, *exquisitamente*, *muy*, *escasamente*, *casi*, *propiamente*, *salvo* y *claramente*. Entre otros equivalentes que se han encontrado únicamente en el análisis han sido adjetivos *ningún*, *exclusivo* a *simple*, luego los sustantivos *nada* y *con dificultad* y la expresión *nada más que*. Otras clases de palabras donde pertenecen los equivalentes que se han obtenido en el análisis, han sido adjetivos y sustantivos. En las oraciones paralelas al actualizador *vylučně* se ha encontrado como el equivalente *exclusiva* en dos oraciones, en las oraciones paralelas a la palabra *stěží* que han sido encontrados como adjetivos *ningún* y *difícil*, cada uno en un solo caso. Otros equivalentes de los actualizadores checos se han expresado con el cambio de la polaridad, especialmente con la expresión *no más que*, que se ha encontrado en las oraciones paralelas al actualizador *leda* en 5 ocasiones, en las oraciones paralelas al actualizador *jenom* en 3 ocasiones, en las oraciones paralelas al actualizador *akorát* en 2 oraciones y en una única ocasión en las oraciones paralelas a los actualizadores *toliko* y *pouze*.

Otro equivalente donde se puede mencionar el cambio de la polaridad es la expresión *nada más que*. Esta expresión se ha encontrado en las oraciones paralelas al actualizador *leda*. El cambio de la polaridad se expresa también con la palabra *ni*, que se ha encontrado como equivalente en las oraciones paralelas a los actualizadores *leda* y *jediný*. Uno de los equivalentes del actualizador *jen* ha sido expresado por la construcción reprochador en una sola ocasión.

El siguiente aspecto estudiado ha sido la posición de los equivalentes en la oración española en comparación con la oración checa paralela.

El número mayor número de los casos encontrados ha sido el cambio de la posición; ha sido en las oraciones españolas paralelas al adverbio *pouze* en total en 33 oraciones. En las oraciones españolas paralelas al actualizador *zrovna* no se ha encontrado ni en una oración el cambio de la posición. El análisis demuestra que, hablando del cambio de la posición, se descubren las tendencias donde el equivalente abarcado en la oración española se pone antes del verbo en comparación con la oración checa. El análisis también demuestra que en la oración checa la palabra puesta al final de la oración tiene la información remática en comparación con la oración española donde no ocurre este fenómeno.

El checo pertenece a la clase de lenguas con el orden de las palabras libre y, en cambio, el español a la clase de las palabras con el orden más fijo que el checo pero menos fijo que las lenguas con el orden de las palabras fijo. Esta es la razón porque en la lengua checa es muy importante la posición de las palabras. Con el cambio de las palabras se puede cambiar el sentido de toda la oración.

El análisis demuestra que en checo se utilizan los actualizadores con mucha más frecuencia que en español, lo que demuestra también el aspecto, que en la lengua española el equivalente ha sido omitido en muchas oraciones, especialmente, en el actualizador *zrovna*, donde el equivalente ha sido omitido en 43 expresiones en total. Ni en una oración el equivalente ha sido omitido en las oraciones paralelas al adverbio *jenom*. Los actualizadores también llamados rematizadores o adverbios de foco son las palabras muy importantes que utilizamos en la conversación diaria. Como ya he mencionado antes, en la lengua checa se utilizan más frecuentemente. Cuando tratamos de traducir una expresión española a la lengua checa, hay una tendencia a utilizar los actualizadores, a pesar de que en la oración española no se encuentran, ya que gracias a los actualizadores nos parece la oración checa “completa”.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1	České a španělské aktualizátory	38
Tabulka č. 2	Různé španělské lexikální ekvivalenty výrazu jenom.....	40
Tabulka č. 3	Lexikální španělské ekvivalenty výrazu leda.....	44
Tabulka č. 4	Výrazy změny polarity	45
Tabulka č. 5	Různé lexikální španělské ekvivalenty výrazu výlučně.....	46
Tabulka č. 6	Různé lexikální ekvivalenty výrazu stěží.....	49
Tabulka č. 7	Různé lexikální ekvivalenty výrazu jen	52
Tabulka č. 8	Lexikální španělské ekvivalenty výrazu toliko	54
Tabulka č. 9	Různé lexikální ekvivalenty výrazu pouze	55
Tabulka č. 10	Různé lexikální ekvivalenty výrazu jediný	57
Tabulka č. 11	Různé lexikální ekvivalenty výrazu akorát	59
Tabulka č. 12	Různé lexikální ekvivalenty výrazu čistě.....	62
Tabulka č. 13	Jednotlivé lexikální ekvivalenty.....	66

Bibliografie

ALARCOS LLORACH, Emilio: *Gramática de la lengua española*. Espasa-Calpe, Madrid 2004.

BOSQUE, Ignacio – DEMONTE, Violeta: *Gramática descriptiva de la lengua española*. Espasa-Calpe, Madrid 2000.

DANEŠ, František – GREPL, Miroslav – HLAVSA, Zdeněk: *Mluvnice češtiny. 3, Skladba*. Praha 1987.

GARCÍA PERÉZ, Rafael: *La evolución de los adverbios de foco en español: adverbios focalizadores de exclusión, inclusión y aproximación*. 2013. Dostupný z WWW: www.adverbios_de_foco_en_espa%C3%B1ol_adverbios_focalizadores_de_exclusi%C3%B3n_inclusi%C3%B3n_y_aproximaci%C3%B3n [cit. 25.3.2017]

KOPEČNÝ, František: *Základy české skladby*. Praha 1952.

KRÁLOVÁ, Jana – DUBSKÝ, Josef – BAÉZ SAN JOSÉ, Valerio: *Moderní gramatika španělštiny*. Fraus, Plzeň 1999.

PEŠEK, O.: 2012, Progressions thématiques et anaphorisation. L'apport informationnel des procédés de reprise. *Écho des études romanes*, vol. VIII, num. 1, České Budějovice, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, s. 207-217.

R.A.E. – A.A.L.E. (2010): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa-Calpe. Madrid 1999. španělštiny. Fraus, Plzeň 1999.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Barbora.: *K funkci výrazů částicové povahy ve výstavbě textu, zejména k jejich roli v aktuálním členění*. Praha 2014.

ZAVADIL, B.: *Historia de la lengua española: Introducción a la Etimología*. Karolinum, Praha 2015.

Elektronické zdroje

ALBANO, H. - FERRARI, L. - GIAMMATTEO, M.: Operadores de foco: el caso de incluso, hasta, solo y aun, 2011.

Corpus CREA de la Real Academia Española: <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll>. [cit. 2.2.2017]

Český národní korpus – InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>> [12. 11. 2016]

Český národní korpus – ORAL2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>. [cit. 12. 11. 2016]

Český národní korpus – SYN2010. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>> [12. 11. 2016]

Diccionario de la lengua española: Dostupný z WWW: [cit. 25.3.2017]